

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับเรื่องการเรียนรู้ แบบการเรียนรู้ ตลอดจนลักษณะของผู้เรียน และสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเรียนรู้ จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะอาจารย์ผู้สอนควรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าว เพื่อการสอนที่มีประสิทธิภาพ สำหรับการศึกษาวิจัย เรื่องแบบการเรียนรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชนครั้งนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ครอบคลุมหัวข้อ ความหมาย และ ทฤษฎีของการเรียนรู้แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาแบบการเรียนรู้ อาจารย์ในมหาวิทยาลัยแบบการสอน แบบการเรียนรู้ของนิสิตนักศึกษา ลักษณะของนิสิตนักศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และความเป็นมาของมหาวิทยาลัยเอกชน

ความหมาย และ ทฤษฎีของการเรียนรู้

การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวร อันเป็นผลมาจากประสบการณ์ การฝึกหัด การปฏิบัติจะจงใจหรือไม่จงใจก็ตาม (เชียรศรี วิวิธสิริ 2527) ส่วนวิธีการเรียนวิธีหนึ่ง ๆ อาจจะใช้ได้ในเฉพาะบางวิชาและเฉพาะบางคนความสำเร็จในการเรียนไม่ได้ขึ้นอยู่กับความสามารถและความพากเพียรอย่างเดียวยังต้องอาศัยวิธีการเรียนอย่างมีประสิทธิภาพช่วยด้วย ความแตกต่างระหว่างบุคคลในเรื่องความสามารถในการทำงานหรือการเรียนนั้น มีปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดคือ สติปัญญาและความสามารถพิเศษต่าง ๆ ร้อยละ 50 ถึง 60 ความขยันหมั่นเพียร ความพยายาม และวิธีการเรียนอย่างมีประสิทธิภาพร้อยละ 30 ถึง 40 โอกาสและปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ 10 ถึง 15 (ปรีชาฉัตร อุดมะโยธิน 2529 : 12)

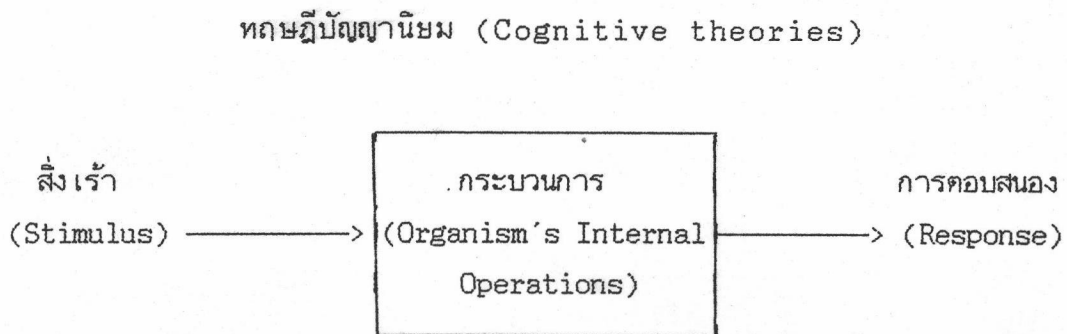
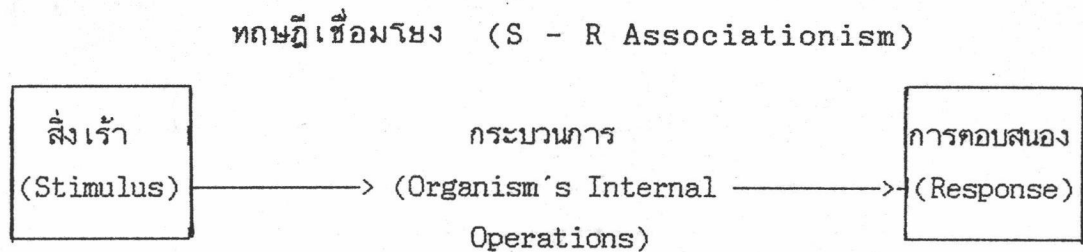
ทฤษฎีการเรียนรู้สำหรับการจัดการศึกษา ในการศึกษาครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ กลุ่มทฤษฎีเชื่อมโยง หรือทฤษฎีเงื่อนไข (Stimulus response or conditioning theories) และทฤษฎีการเรียนรู้หรือทฤษฎีปัญญา (Cognitive theories) (Glenn E.Snelbecker 1974 : 63)

1. กลุ่มทฤษฎีเชื่อมโยง (Stimulus - Response Associationism) จะมองการเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยง (link หรือ bond) ระหว่างสิ่งเร้า (Stimulus) และการตอบสนอง (Response) ปัจจุบันมักเรียกนักทฤษฎีกลุ่มนี้ว่า

"พฤติกรรมนิยม" (Behaviorism) เน้นในสิ่งที่สังเกตได้ในการเรียนรู้เท่านั้น สมองพฤติกรรมที่สังเกตและวัดได้ ไม่ค่อยสนใจเกี่ยวกับกระบวนการคิด ซึ่งเกิดขึ้นภายใน

2. กลุ่มทฤษฎีปัญญา (Cognitive theories) เป็นกลุ่มนักจิตวิทยา หรือเรียกว่า "กลุ่มปัญญานิยม" (Cognitivism) ให้ความสำคัญของกระบวนการคิดที่เกิดขึ้นในบุคคลในช่วงของการเรียนรู้มากกว่าสิ่งเร้าและการตอบสนอง ศึกษาสิ่งที่อยู่ในกระบวนการ (Process) ของพฤติกรรมเป็นความเข้าใจ (Understanding) จุดเน้นจึงอยู่ที่กระบวนการคิดที่เกิดขึ้นระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนอง (Stimulus - response) ซึ่งหมายถึงกระบวนการที่ทำให้เกิดการหยั่งรู้ (Insight)

ภาพที่ 1 แผนภาพเปรียบเทียบทฤษฎีเชื่อมโยงกับทฤษฎีปัญญานิยม

(Glenn E. Snelbecker, 1974 : 63)

สำหรับ ฟิลิป แอล แบนด์ (Phillip L. Bandt, 1974) ได้กล่าวถึง การเรียนรู้ในลักษณะของ "ปิรามิดแห่งการเรียนรู้" (Levels of Learning) เป็นการแสดงปริมาณข้อมูลของการเรียนรู้ แบ่งระดับของการเรียนรู้ออกเป็น 4 ระดับคือ เนื้อหาทั่วไป (General Context) ประเด็นหลัก (Main Points) ประเด็นย่อย (Subpoints) และรายละเอียดอย่างชัดเจน (Fine Details) อีกด้านหนึ่งแสดงถึงความลึกของความรู้ (Depth of knowledge) เป็นคุณภาพ

ของการเรียนรู้ซึ่งแบ่งเป็น 4 ระดับ คือ ความสามารถในการจำ (Recognize) การระลึกได้ (Recall) ความเข้าใจ (Understanding) และการนำไปใช้ (Use) ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ตามลำดับที่ต่อเนื่องกันโดยความสามารถในการจำ เป็นระดับที่ตื้นที่สุด และความสามารถในการนำความรู้ไปใช้ เป็นระดับลึกซึ่งที่สุด

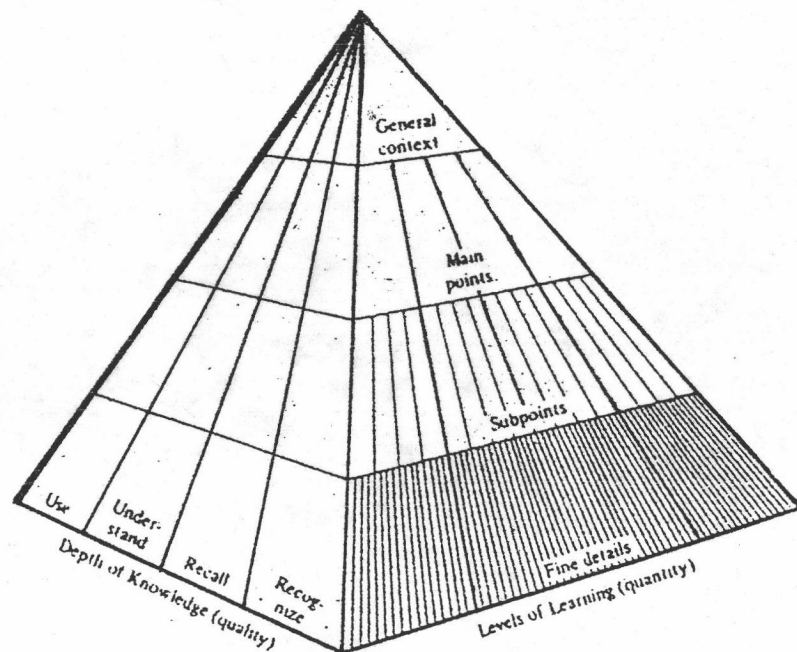
ความสามารถในการจำได้ (Recognition) เป็นระดับการจดจำ ถ้อยคำ และความสัมพันธ์เมื่อเห็นสิ่งดังกล่าวอีกครั้ง การทดสอบระดับของความจำ ทดสอบโดยใช้ข้อสอบที่ถามข้อเท็จจริง คือ ข้อสอบแบบเลือก ถูก-ผิด แบบเลือกตอบ หรือแบบจับคู่

การระลึกได้ (Recall) คือ ความสามารถระลึกถึงสิ่งที่เคยเรียนรู้มาแล้ว สามารถดึงข้อมูลที่เก็บสะสมไว้มาใช้ในการทำงาน การพัฒนา และสนับสนุนข้อโต้แย้งได้ การทดสอบความสามารถในการระลึกได้ ทดสอบโดยการให้ตอบคำถามด้วยคำตอบสั้น ๆ หรือการเติมคำในช่องว่าง

ความเข้าใจ (Understanding) เป็นการเรียนรู้ในระดับที่ผู้เรียนสามารถอธิบายถึงสิ่งต่าง ๆ ด้วยคำพูดหรือให้ความหมาย คำจำกัดความที่สร้างขึ้นเองได้ สามารถเปรียบเทียบ วิพากษ์วิจารณ์ด้านมโนทัศน์ และแนวคิดได้

การนำไปใช้ (Use) เป็นความสามารถในการนำความรู้ความเข้าใจ จากประสบการณ์เดิม หรือสิ่งต่าง ๆ ที่เรียนรู้ไปแล้ว ไปใช้ในสถานการณ์จริง

ภาพที่ 2 ภาพแสดงปิรามิดแห่งการเรียนรู้ (A Learning Pyramid)

(Phillip L. Bandt. Naomi M. Meara and Lyle D. Schmidt, 1974:41)

จากปิรามิดแห่งการเรียนรู้ แสดงให้เห็นว่า การเรียนรู้ นั้น สามารถพิจารณาได้สองด้านใหญ่ ๆ คือ ด้านหนึ่ง เป็นระดับของการเรียนรู้ในแง่ของปริมาณ ส่วนอีกด้านหนึ่ง เป็นด้านที่แสดงถึงความลึกซึ้งของความรู้ในแง่คุณภาพ (Phillip L. Bandt, Naomi M. Meara and Lyle D. Schmidt 1974 : 41) แนวคิดการเรียนรู้ของแบนด์ (Bandt) และคณะ คล้ายคลึงกับกลุ่มทฤษฎีปัญญานิยม (Cognitive-field Psychologist) คือ นักจิตวิทยากลุ่มปัญญานิยมได้แบ่งการเรียนรู้ออกเป็น 3 ระดับ ระดับแรกคือ ความจำ ระดับที่สองคือ ความเข้าใจ เป็นระดับที่มีคุณภาพดีกว่าระดับแรก และระดับที่สามคือ การไตร่ตรอง ช่วยให้เกิดการหยั่งรู้ (Insight) แล้วนำไปใช้สรุปเพื่อให้ได้ความคิดใหม่เกิดขึ้น

ส่วนเชิษรศรี วิวิธสิริ (2527) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ (Learned) ไว้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งสามด้าน คือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายนอก กระบวนการทางจิตใจ เช่น ความนึกคิด และความสามารถทางสมอง โดยการเรียนรู้เกิดจากสภาพการณ์สามประการคือ สภาพการณ์ทางธรรมชาติ (Natural Setting) สภาพการณ์ของสังคม (Society Setting) และสภาพการณ์ของการจัดการเรียนการสอน (Formal Instructional Setting) ที่เป็นการจัดสภาพการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมีจุดหมายและต่อเนื่อง สำหรับพรอคเตอร์ (Procter, 1968) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้ของนักศึกษาว่าจะไม่ได้เรียนรู้โดยการฟังเพียงอย่างเดียวเท่านั้น และครูก็ไม่สามารถสอนได้ดีก็เพียงพูดให้นักศึกษาฟัง ภายใต้อสภาพเช่นนี้การเรียนรู้จะไม่เกิดขึ้นมากนัก เพราะการเรียนรู้คือ การเปลี่ยนแปลงซึ่งหมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในแต่ละบุคคล ฉะนั้น กรีน และ สตาร์ค (Green and Stark, 1978) จึงกล่าวไว้อย่างสอดคล้องกันว่า การเรียนรู้ทั้งหมดเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงในวิถีทางของความคิดและพฤติกรรมของผู้เรียน ดังนั้นการพัฒนาการเรียนรู้จึงจำเป็นต้องรู้ว่าการเรียนรู้นั้นคืออะไรและเกิดขึ้นได้อย่างไร ซึ่ง ไคลน์ (Klein, 1978) ได้ให้คำจำกัดความของการเรียนรู้ไว้ว่า การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่ถาวรอย่างได้สัดส่วนในความสามารถแสดงพฤติกรรม การเปลี่ยนแปลงนี้เกิดขึ้นจากประสบการณ์ที่ได้รับความสำเร็จหรือไม่ได้รับความสำเร็จ ดังนั้น การเรียนรู้จึงมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้น ต้องถาวรอย่างได้สัดส่วน
2. การเรียนรู้สะท้อนการเปลี่ยนแปลงในความสามารถ สำหรับพฤติกรรมการเรียนรู้ไม่ได้นำตัวเองไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม จะต้องถูกกระตุ้นอย่างเพียงพอที่จะถาวรของการเรียนรู้ไปสู่พฤติกรรม

3. มีตัวอย่าง เป็นจำนวนมากของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ที่ไม่ได้สะท้อนขบวนการเรียนรู้

องค์ประกอบของกระบวนการเรียนรู้ โดยคำนึงถึง เรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล ประกอบไปด้วย (พรชูลี อาชาวารุง, 2525)

1. ความเอาใจใส่ต่อเนื้อหาวิชา การเรียนรู้โดยตั้งใจมักเกิดจากความเอาใจใส่กับเนื้อหาวิชาในหลายลักษณะ เช่น การอ่านหนังสือ หักศนคติที่ดีต่อวิชานั้น เป็นต้น ในบางครั้งความซับซ้อนและความละเอียดของเนื้อหาทำให้ผู้เรียนท้อแท้ นอกจากจะใช้วิธีเลือกรับรู้แค่เฉพาะบางส่วน

2. ความจำ มีอิทธิพลอย่างสูงต่อการเรียนรู้ ความจำนั้นมีอยู่ 3 ขั้นตอน คือ การจารึกความจำ การคงความจำ และการระลึกความจำ และแบ่งความจำออกได้เป็น 2 ประเภท คือ ความจำเบื้องต้นหรือความจำระยะสั้นและความจำระยะยาว การลืมขึ้นอยู่กับการจารึกในตอนแรกว่า จารึกไว้ลึกซึ่งเพียงใดและขึ้นอยู่กับตัวแปรอื่นๆ เช่น การเลิกใช้หรือการรบกวน ซึ่งอาจลบจารึกได้ ความลึกของการจารึก เป็นผลจากความถี่ ความเข้มและความสำคัญของเนื้อหาที่เรียน

3. การฝึกปฏิบัติ การเรียนรู้ส่วนใหญ่ต้องการการกระทำ การฝึกฝนหรือการซ่อม

4. สิ่งรบกวน การเรียนระดับอุดมศึกษาผู้เรียนย่อมมีการเรียนรู้ที่มีมาก่อนหรือการเรียนรู้ที่ตามมา อันจะมีผลกระทบต่อกิจกรรมการเรียนรู้ปัจจุบัน ซึ่งอาจเื้อ้อ่านวยหรืออาจรบกวนก็ได้ ข้อมูลที่รบกวนจะทำให้จดจำไม่ได้ หรือใช้เวลามากขึ้นในการทำความเข้าใจกับเนื้อหา การรบกวนจากข้อมูลที่มีมาก่อน (proactive Inhibition) และการรบกวนย้อนกลับ (Retroactive inhibition) ที่เกิดจากการเรียนเรื่องอื่นทั้ง 2 ลักษณะนี้ ทำให้ผู้เรียนเรียกความจำได้ลำบาก

5. การถ่ายโยง ผู้เรียนระดับอุดมศึกษามักจะเรียนเพื่อนำเอาความรู้ไปประยุกต์ใช้ การถ่ายโยงจึงมีความสำคัญมากต่อการเรียน

6. การเรียนแบบผลพลอยได้ เป็นการเรียนรู้แบบผ่าน ๆ จากประสบการณ์ทั่ว ๆ ไปและข้อมูลอื่น ๆ ที่จำได้เอง

7. แหล่งทรัพยากรทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพ จะช่วยให้ผู้เรียนมีความสนใจเข้าใจแง่มุมหลัก ๆ นำเอาความรู้ใหม่มาสัมพันธ์กับความเข้าใจที่มีอยู่แล้ว จดจ่ออยู่กับการเรียนจารึกข้อมูลที่ได้รับไว้ได้นานที่สุด และดึงออกมาใช้ได้ ได้รับการฝึกและแรงเสริมเพียงพอ ทำให้มีการรบกวนน้อยที่สุดสามารถเรียน

ได้ในเวลาที่เหมาะสมที่สุดสามารถถ่ายทอดการเรียนรู้เพื่อประยุกต์ได้ ความสำเร็จระหว่างการเรียนรู้อย่างจริงจัง และการเรียนรู้แบบผลลัพท์ได้

สำหรับขั้นตอนการเรียนรู้ ดร. หลุย จาปาเทศ (2531) ได้ศึกษาและแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นรับรู้ (Perceiving)
2. ขั้นชบคิด (Forming)
3. ขั้นเปรียบเทียบประเมิน (Assessing)
4. ขั้นเรียนรู้ (Learning)

ขั้นรับรู้ นั้น ผู้เรียนจะรับเอาความรู้เข้ามาโดยทางใดทางหนึ่ง หรือหลายทางจากระบบประสาททั้ง 6 ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ (ทัศนคติ)

ขั้นชบคิด ผู้เรียนจะคิดถึงรูปพรรณสัณฐาน ลักษณะ ขนาด ขั้นนี้ผู้เรียนจะผสมผสานความคิดไปกับขั้นเปรียบเทียบประเมิน จนบางครั้งแยกได้ลำบากระหว่างขั้นชบคิดกับขั้นเปรียบเทียบประเมิน

ขั้นเปรียบเทียบประเมิน เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะใช้การสังเกตเปรียบเทียบกับประสบการณ์ที่เคยเห็นมาก่อน ซึ่งนักเรียนแต่ละคนจะมีประสบการณ์เดิมๆ ไม่เหมือนกัน ความสามารถในการสอนของครู หรือการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กันและกันของนักเรียนจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้เร็วกว้างขวาง และแม่นยำมากขึ้น แต่ก็ขึ้นอยู่กับเวลาและความลึกของวิชาการนั้น ๆ ด้วย

ขั้นเรียนรู้ เป็นขั้นที่จะเกิดความเข้าใจในสิ่งที่กำลังศึกษาอยู่ว่าคืออะไร โดยเฉพาะหากทำให้ได้ผ่านประสาทรับรู้ในหลาย ๆ ทาง เช่น การดู การสัมผัส การชิม ฯลฯ นอกจากการได้ฝึกฝนก็มีความจำเป็นโดยเฉพาะงานด้านการแพทย์ วิศวกรรม และงานทักษะต่าง ๆ

การเรียนในระดับอุดมศึกษาที่สำคัญ จะเป็นการเรียนที่เน้นตัวผู้เรียน เพราะจะก่อให้เกิดผลต่างทางด้านพฤติกรรม ทำให้ทัศนคติและบุคลิกภาพของผู้เรียนเปลี่ยนไป ผู้เรียนจะค้นพบวิธีเรียนที่เหมาะสมกับตนเองและมีความมั่นใจสูง และผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์บัณฑิตของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่สำเร็จการศึกษาในปี พ.ศ. 2528 พบว่า นักศึกษาที่มีผลการเรียนดีส่วนใหญ่จะศึกษาริชาตพึ่งพาตนเองสูง พยายามค้นหาวิธีการเรียนที่มีประสิทธิภาพสำหรับตนเอง ตลอดเวลา มีเทคนิคและวิธีการเรียนของตนเอง ส่วนนักศึกษาที่มีผลการเรียนปานกลางมักจะพึ่งพาผู้สอน เช่น ศึกษาจากคำบรรยายในชั้นอย่างเดียว ไม่เตรียมพร้อมก่อนเข้าชั้นเรียน ขาดการเตรียมตัวก่อนสอบไม่มีความคิดริเริ่มในการแสวงหาวิธีการเรียนด้วยตนเอง

(ประธาน วัฒนวาณิชย์ 2529 : 4) การเรียนจึงเป็นการแสวงหาวิธีการใหม่ที่จะทำให้เกิดความรู้ความสามารถที่จะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้ เพื่อสนองตอบต่อความต้องการ (เสนห์ สุภัทรพันธ์ 2529 : 27)

ฉะนั้น นิสิตนักศึกษาจึงมีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนรู้และแบบการเรียนรู้ (Learning styles) ที่แตกต่างกันไป ซึ่งแบบการเรียนรู้ของนิสิตนักศึกษานี้ เป็นส่วนสำคัญต่อการจัดระบบการศึกษาในระดับอุดมศึกษาอย่างมาก ในสภาพสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา

แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาเรื่องแบบการเรียนรู้

การเรียนการสอนเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้มีองค์ประกอบมากมายได้แก่นักศึกษา อาจารย์ผู้บริหารการศึกษา ทรัพยากร ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ลักษณะสำคัญของการเรียนในมหาวิทยาลัยนั้นนักศึกษาจะต้องพึ่งพาตนเองให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ การสอนของอาจารย์ในชั้นเรียนเป็นการประสิทธิ์ประสาทความรู้ ข้อมูล ข้อเท็จจริง ความคิด และอื่น ๆ ในเชิงชี้แนะให้แนวทางสำหรับการพัฒนาตนเองแก่นักศึกษา เพื่อทำให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้สอนตนเองต่อไป นักศึกษาจะต้องแก้ปัญหาที่เขาเผชิญด้วยตัวเอง และจะสร้างสังคมเพื่อตัวเองในรูปแบบของตัวเองอย่างมีเหตุผลอย่างเหมาะสม (ไพฑูริย์ สินลารัตน์ 2532 : 10)

อาจารย์ในมหาวิทยาลัย

องค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งในขบวนการเรียนการสอนก็คือ อาจารย์ผู้สอน เพราะอาจารย์มีส่วนรับผิดชอบโดยตรงต่อการสอนหรือการผลิตบัณฑิต มีหน้าที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด จึงนับว่าอาจารย์เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการสอน ซึ่งเกี่ยวข้องกับโดยตรงกับผู้เรียน อาจารย์จึงต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจในตัวผู้เรียน มีทักษะและความสามารถหลาย ๆ ประการตามที่ วีแกนค์ (Weigand, 1977) ได้กล่าวไว้ว่า อาจารย์ต้องเป็นผู้ที่มีทักษะในเรื่องต่าง ๆ คือ มีทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะด้านการวัดและประเมินผลผู้เรียน ทักษะในการจัดลำดับเนื้อหาในการสอน ทักษะในการตั้งคำถาม ทักษะในการเสริมแรงจูงใจ ทักษะในการกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม และทักษะในการประเมินลำดับขั้นพัฒนาการของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับ อาร์มสตรอง

(Armstrong, 1973) ที่ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการสอนของอาจารย์ไว้ว่า อาจารย์ควรมีความสามารถในการกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาไปตามเป้าหมายที่วางไว้ อาจารย์ควรเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจในหลักการของการเรียนรู้และนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอน มีความสามารถในการจัดกิจกรรมและสภาพการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และสภาพของสังคมรู้จักเทคนิคและวิธีการวัดผลที่ดีสามารถนำมาใช้ประกอบการปรับปรุงการเรียนการสอน มีเทคนิคการสอนที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว สำหรับ มังกร ทองสุคติ (2520) ได้กล่าวถึงบทบาทของอาจารย์ในสถาบันการศึกษาไว้ว่า ต้องมีความเข้าใจในบทบาทและความรับผิดชอบของตนเอง และควรมีหน้าที่ขั้นพื้นฐานดังนี้

1. เป็นผู้วางแผนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์เพื่อชีวิตของผู้เรียน
2. กระทำคนเป็นผู้นำให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ อย่างกว้างขวางลึกซึ้ง เพื่อให้การดำเนินชีวิตของศิษย์เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภัยที่จะต้องเป็นประสบการณ์ที่สอดคล้องกับความสนใจ วุฒิภาวะ และความสามารถของผู้เรียนแต่ละบุคคล ช่วยแนะนำ กระตุ้น ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
3. ต้องรู้จัก เลือกประสบการณ์ที่เหมาะสมกับการศึกษาเล่าเรียน เพื่อให้บรรยากาศของการเรียนรู้เป็นสิ่งที่น่าสนใจ มีความพอดี มีคุณภาพ และเพื่อให้ผลการเรียนรู้มีคุณค่าต่อการดำเนินชีวิตของผู้เรียน
4. อาจารย์ต้องมีทักษะในการทดสอบและประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อจะได้รู้ผลถึงความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของนักศึกษา และใช้ปรับปรุงการสอนของตัวเอง

ฉะนั้น อาจารย์ผู้สอนจึงเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อผู้เรียน หลายด้านคือ เป็นผู้ให้ความรู้ในแต่ละสาขาวิชา เป็นผู้สร้างแรงจูงใจรวมทั้งคอยให้กำลังใจแนะนำปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่องในความรู้และทักษะต่าง ๆ ของผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ทำให้นักศึกษาสามารถค้นพบและรู้จักตนเอง และพัฒนาตนเอง ดังนั้น อาจารย์ผู้สอนจึงควรตระหนักถึงภาระหน้าที่และความรับผิดชอบในหน้าที่ของอาจารย์ให้ดียิ่งทั้งจะต้องพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา ดังที่ วอทรูบา และ ไรท์ (Wotruba and Wright, 1975) ได้ทำการวิจัย พบว่า คุณลักษณะที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการสอนของอาจารย์ ประกอบด้วยลักษณะดังต่อไปนี้

1. เป็นผู้มีความรู้ในเรื่องเนื้อหาวิชาอย่างกว้างขวางถูกต้องแม่นยำ และทันสมัย
2. รู้จักกระตุ้น ส่งเสริมให้นักศึกษาได้ใช้ความคิดเพื่อพัฒนาตัวผู้เรียนเอง

3. เป็นผู้มีความกระตือรือร้นในเนื้อหาวิชาที่สอน
4. ส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์อันดีในหมู่นิสิตนักศึกษา
5. สามารถอธิบายเนื้อหาวิชา ทฤษฎีที่เป็นนามธรรมได้อย่างชัดเจน
6. มีความยุติธรรมในการประเมินผล
7. สนับสนุนให้นักศึกษาคิด โดยส่งเสริมให้มีการอภิปรายในชั้นเรียน และยกตัวอย่าง เปรียบเทียบโดยศึกษาจากของจริง
8. ช่วยเหลือนักศึกษาทั้งในและนอกชั้นเรียน
9. มีชีวิตชีวา และมีวิธีการสอนที่น่าสนใจ

นักการศึกษาอีกผู้หนึ่งที่ได้ศึกษาลักษณะของอาจารย์ที่ดีในอุดมคติของนักศึกษา คือ เลโอนาร์โดที่สอง (Leonard, II 1973 อ้างในนภภรณ์ ทองประเสริฐ, 2531) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับลักษณะของอาจารย์ที่ดีที่นักศึกษาชื่นชอบโดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาสาขาสังคมวิทยา มหาวิทยาลัยอิลลินอยส์ จำนวน 340 คน ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะของอาจารย์ในอุดมคติตามความคิดเห็นของนักศึกษา คือ อาจารย์ที่ดีจะต้อง เป็นอาจารย์ที่อนุญาตให้นักศึกษากำหนดแนวทางการเรียนด้วยตัวของเขาเอง และพิจารณาปรับปรุงการสอนและเนื้อหาของวิชาโดยถือการประเมินการสอนจากนักศึกษาเป็นหลัก ให้เวลานักศึกษาเพียงพอในการมีส่วนร่วมในวิชาที่สอน พยายามสร้างความสัมพันธ์ส่วนตัวกับนักศึกษา เป็นผู้มีความไว้วางใจกับนักศึกษา เป็นผู้ที่มีความสามารถในวิชาที่สอนอย่างดีเยี่ยม

ส่วนการศึกษาลักษณะของอาจารย์ที่ดีในอุดมคติของนักศึกษา ในประเทศไทย ได้แก่ งานวิจัยของ จินตนา มาพวง (2520) ศึกษาตัวแปรที่มีผลต่อประสิทธิภาพการสอนระดับอุดมศึกษาสาขาสังคมศาสตร์ กลุ่มตัวอย่าง เป็นนิสิตและอาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า การสอนที่ดีจะต้องมีองค์ประกอบในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านความสัมพันธ์ของนักศึกษากับอาจารย์ ได้แก่ การมีความเป็นกันเองกับนักศึกษาทั้งในและนอกห้องเรียน ให้เกียรติและพยายามส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง มีความจริงใจและมีทัศนคติที่ดีต่อนักศึกษาให้ความช่วยเหลือทั้งทางด้านวิชาการ และด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร รวมทั้งการประเมินผลงานของนักศึกษาอย่างยุติธรรม

2. ด้านวิธีสอน ได้แก่ การอธิบายเนื้อหาได้อย่างชัดเจน ถูกต้อง ยกตัวอย่างได้ชัดเจนตรงกับเนื้อหา นำผลการสอนมาปรับปรุงการสอนในครั้งต่อไป แบ่งเวลาให้เนื้อหาแต่ละเรื่องได้อย่างเหมาะสม ใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายในขณะสอน และอธิบายสิ่งที่เป็นนามธรรมได้อย่างชัดเจน

3. บุคลิกภาพของอาจารย์ ใต้แก่ มีความมั่นคง สุขุม รอบคอบ ใช้เหตุผลตัดสินปัญหา มีลักษณะ เป็นผู้ นำ ขวนขวายหาความรู้ใหม่อยู่เสมอ มีความคิดสร้างสรรค์มีความรู้กว้างขวางและทันสมัยในสาขาวิชา และมีความเชื่อมั่นในตัวเอง

4. ทศคติของอาจารย์ต่อวิชาที่สอน เมื่อมีทัศนคติหรือความรู้สึกที่ดีต่อวิชาที่สอนก็จะให้ความสนใจ และตั้งใจศึกษาค้นคว้าทางวิชาการ เพื่อการสอน เกิดความชำนาญในการสอน สอนจนมีชื่อเสียง มีผลงานทางวิชาการที่เชื่อถือได้

5. การประเมินผล ใต้แก่ การรู้เทคนิคการออกข้อสอบอย่างดี สามารถออกข้อสอบได้ครอบคลุมเนื้อหาแต่ละเรื่องได้เหมาะสม ตรวจสอบ และแจ้งผลการสอบของนักศึกษาอย่างรวดเร็ว และยุติธรรม

แบบการสอน

ในการจัดการเรียนการสอน แบบการสอนของอาจารย์อาจมีลักษณะที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับการพิจารณาของอาจารย์ว่าแบบการสอนแบบใดจะช่วยให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุด อาจารย์จะใช้ความสามารถของตนอย่างดีที่สุด เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ คือ ผู้เรียนได้รับการพัฒนา ถึงแม้ว่าจะด้วยวิธีการที่แตกต่างกันออกไปตามความสามารถ ความถนัด และ ความสนใจ ของอาจารย์แต่ละคนก็ตาม (วชิรา เพ็ญโรจน์, 2527) ซึ่งอาเซลรอด (Axelrod, อ้างใน Robert.B Kozma and Other, 1975) ได้ศึกษาและเสนอแบบแผนการสอนของอาจารย์โดยมีความเห็นว่า อาจารย์จะมีการสอนแบบต่าง ๆ ดังนี้

1. สอนแบบเน้นเนื้อหาเป็นหลัก (Content-centered Instructor) อาจารย์ที่ใช้วิธีการสอนแบบนี้จะสอนในเนื้อหาสาระหรือสิ่งที่คนรู้ มีความรับผิดชอบที่จะให้การสอนครอบคลุมเนื้อหาในทิศทางที่เป็นระบบ ความสนใจสิ่งแรกของผู้สอนประเภทนี้ คือ สอนข้อเท็จจริงหลักการของวิชานั้น ๆ แล้วหวังที่จะให้ผู้เรียนท่องจำและนำไปใช้

2. สอนแบบเน้นตัวผู้สอนเป็นหลัก (Instructor - Centered phototype) อาจารย์ประเภทนี้ จะสอนในสิ่งที่ตนเอง เป็นอยู่โดยเสนอตนเองเป็นรูปแบบของผู้มีความรู้รูปแบบของผู้ที่อยู่ในวิชาชีพนั้น อาจารย์แบบนี้จะเห็นว่าตนเอง เป็นกระบวนการทางปัญญาหรือศิลปะ ซึ่งนักศึกษาควรจะทำอย่างอาจารย์ ลักษณะนี้ต้องการสร้างรูปแบบที่ตนเอง เห็นว่าถูกต้องให้กับบรรดานักศึกษา ถือว่าอาจารย์เอง เป็นศูนย์กลางทั้งในและนอกชั้นเรียน

3. สอนแบบเน้นเรื่องการเสาะแสวงหาความรู้เป็นหลัก (The Intellectual centered instructor) อาจารย์แบบนี้จะสนใจกระบวนการเรียนการสอน เห็นว่าความรู้คือ กระบวนการไม่ใช้ผล มองเห็นความสำคัญของ

การพัฒนาเหตุผลทางสติปัญญาและการใช้เหตุผล ภาษา รวมทั้งทักษะในการแก้ปัญหา อาจารย์ประเภทนี้จะมีความเชื่อว่า การสอนไม่ใช่ผลของการพยายามหาเหตุผล

4. สอนแบบเน้นว่านักศึกษาเป็นบุคคลคนธรรมดา (Person centered instructor) อาจารย์ที่ใช้การสอนประเภทนี้เชื่อว่า การพัฒนาทางปัญญาไม่สามารถแยกออกจากการพัฒนาทางอารมณ์และจิตใจได้และการที่จะมุ่งพัฒนาทางปัญญาเพียงสิ่งเดียวเป็นสิ่งอันตราย อาจารย์ลักษณะนี้ให้ความสำคัญกับความเจริญงอกงามของผู้เรียนมากกว่าเนื้อหาสาระในกระบวนการเรียนการสอน ในชั้นเรียนอาจารย์พยายามให้นักศึกษาได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ให้ความสำคัญสนทนากันเป็นกันเองกับผู้เรียน

จากการศึกษาเรื่องแบบความคิด (Cognitive Style) โจชวิทกิน (Witkin, อ้างใน Kozma and Others, 1975) ได้ให้ความสำคัญเห็นว่า คนเราเมื่อจะต้องแก้ปัญหาจะมีวิธีการมองปัญหา การสรุปภาพรวม และใช้วิธีการในการแก้ปัญหาต่างกัน และได้แบ่งแบบการสอนของอาจารย์ตามแบบความคิดออกเป็น 2 แบบ คือ พวกที่เวลาตัดสินใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งมักจะใช้สิ่งแวดล้อมและสถานการณ์ทางสังคมตลอดจนความคิดเห็นของคนรอบ ๆข้าง มาใช้ในการพิจารณาเพื่อตัดสินใจผู้ที่มีลักษณะเช่นนี้จัดเป็นพวก ฟิลด์ ดีเพนเดนท์ (Field Dependent) อีกประเภทหนึ่ง คือ แบบฟิลด์ อินดีเพนเดนท์ (Field independent) คนที่มีลักษณะเช่นนี้จะเป็นคนที่มีอิสระจากสภาพของสิ่งแวดล้อม มีแนวโน้มในการมองสิ่งต่าง ๆ โจชวิทกินวิเคราะห์สามารถแยกสิ่งต่าง ๆ ออกจากสภาพแวดล้อมได้

ตามความเห็นของวิทกิน มองว่า อาจารย์มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่จะเป็นผู้มีลักษณะแบบ ฟิลด์ ดีเพนเดนท์ (Field Dependent) และมักจะเป็นอาจารย์ที่สอนในสาขาทางสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ส่วนอาจารย์ที่สอนวิชาที่ต้องใช้การวิเคราะห์ เช่น ฟิสิกส์ จิตวิทยาการทดลอง มักจะมีลักษณะแบบ ฟิลด์ อินดีเพนเดนท์ (Field independent) แบบการสอนของอาจารย์พวก ฟิลด์ ดีเพนเดนท์ (Field Dependent) ที่มักใช้ คือ วิธีการสอนโดยการอภิปรายถกเถียงเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็น ส่วนอาจารย์ประเภท ฟิลด์ อินดีเพนเดนท์ (Field independent) ชอบวิธีการสอนแบบบรรยาย การให้ศึกษาค้นคว้า นอกจากนี้ เขายังให้ข้อคิดเห็นที่น่าสนใจว่า การจัดคู่ระหว่างอาจารย์และผู้เรียนที่มีแบบความคิดเห็นเหมือนกันจะทำให้ทั้งอาจารย์และผู้เรียนมีความคิดเห็นในทางที่ติดต่อกันและจะมีปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนมากกว่าอาจารย์และผู้เรียนที่มีแบบของความคิดเห็นต่างกัน ซึ่งจะมีผลต่อเรื่องการทำคะแนนของอาจารย์และการประเมินอาจารย์ของผู้เรียนด้วย

แบบการเรียนของนิสิตนักศึกษา

องค์ประกอบทางการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลย่อมแตกต่างกัน ลักษณะและวิธีการเรียนของแต่ละบุคคลจึงมีความแตกต่างกันไปด้วยตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคล ซึ่งตรงกับความหมายของแบบการเรียนที่หมายถึง วิธีการในการแก้ปัญหาการคิด หรือการเรียนที่แต่ละคนชอบบางครั้งอาจเรียกว่า แบบการคิด (Cognitive Styles) ซึ่งจะอยู่ในความนึกคิดหรือแม้ก็ตามจะเป็นการเฉพาะเจาะจงหรือโดยทั่วไปก็ได้ (Gterry Page & JE. Thomas with A.R. Marshall, 1977 : 203)

ศาสตราจารย์ทางการศึกษาของศูนย์การศึกษาแบบเรียนและการสอน (Center for the study of Learning and Teaching Styles) มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น (St. John's University) ริต คันน์ (Rita Dunn, 1981) และคณะได้ศึกษาพบว่า นักศึกษาสามารถที่จะบอกแนวทางที่เขาจะเรียนรู้ อย่างมีผลดีที่สุดได้ สามารถแยกได้ว่านักศึกษาชอบแบบการเรียนแบบใด และแบบการเรียนของนักศึกษาจะเป็นองค์ประกอบสำคัญ ต่อสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษาของนักศึกษาด้วย (Rita Dunn, Kenneth Dunn and Gary E. Price, 1981:641) และให้ตีความหมายของแบบการเรียนว่า เป็นทัศนคติของนักศึกษาเกี่ยวกับทิศทางที่นักศึกษาต้องการเรียน ซึ่ง เดวิด เอกอลบ์ (David A. Kolb.) ได้กล่าวถึงแบบการเรียนว่าเป็นผลมาจากลักษณะนิสัยทางพันธุกรรม ประสบการณ์เดิม และสภาพแวดล้อมในปัจจุบันที่ต่างกันทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างบุคคลที่ส่งผลมาถึงความแตกต่างของวิธีการเรียน (David A. Kolb, 1981 : 276) ในขณะที่เจมส์คีฟเพ (James Keefe, 1979) ให้ทัศนะว่า แบบการเรียนมีใช้เป็นเพียงนวัตกรรมทางด้าน การเรียนการสอนเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือพื้นฐานที่จะใช้ในการทำงาน และเป็นแนวทางในการศึกษากระบวนการเรียนการสอน ทำให้รู้จักตัวผู้เรียนมากกว่าเดิม และเดวิด อี ฮันท์ (David E. Hunt, 1981) ได้กล่าวถึงแบบการเรียนว่าเป็นการบรรยายถึงลักษณะวิธีการเรียนที่นิสิตนักศึกษาแต่ละคนนิยมชมชอบ ซึ่งแบบการเรียนเป็นลักษณะที่สามารถค้นคว้าหาได้ และจากการศึกษา เพื่อจัดรูปแบบของแบบการเรียนของนักศึกษา ทำให้พบแนวทางการทำงานที่มีประสิทธิภาพของนักศึกษา ซึ่งจะช่วยให้อาจารย์ผู้สอนสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมต่อไป

นักการศึกษาอีกคณะหนึ่งที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับแบบการเรียนของนิสิตนักศึกษา คือ แอนโทนี กราชา และ เชอร์ริล ไรช์แมน (Anthony Grasha and Sheryl Reichman, 1975) ได้ศึกษาจัดแบ่งแบบการเรียนของนิสิตนักศึกษาออกเป็น 6 แบบ คือ แบบอิสระ (Independent) แบบพึ่งพา (Dependent)

แบบแข่งขัน (Competitive) แบบร่วมมือ (Collaborative) แบบมีส่วนร่วม (Participant) และแบบหลีกเลี่ยง (Avoidance) แนวคิดนี้เป็นเชิงทฤษฎีของกลุ่มปัญญานิยมที่เน้นความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ซึ่งเกิดขึ้นในตัวบุคคล และยังได้จัดลักษณะของกิจกรรมการเรียนการสอนแบบต่าง ๆ ไว้ดังนี้ (Kozma and Others, 1978)

1. แบบอิสระ

มีลักษณะเป็นการศึกษาอิสระ การสอนดำเนินไปเองอย่างอิสระ ให้นักศึกษานักศึกษาคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง นักศึกษาสามารถออกแบบโครงการงานได้ ชอบชั้นเรียนที่นักศึกษาเป็นศูนย์กลาง (Student Centered) มากกว่าแบบผู้สอนเป็นศูนย์กลาง

2. แบบหลีกเลี่ยง

โดยทั่วไปผู้เรียนแบบนี้จะหลบหนีจากกิจกรรมชั้นเรียนไม่ชอบการสอบ ต้องการคะแนนเพียงสอบผ่าน ไม่ต้องการที่จะอ่านหรือทำงานที่ได้รับมอบหมาย ไม่ชอบผู้สอนที่กระตือรือร้น ไม่ชอบการบรรยายที่จัดระบบเป็นอย่างดี ไม่ชอบปฏิสัมพันธ์กับผู้สอน

3. แบบร่วมมือ

ลักษณะของแบบการเรียนนี้ มีบรรยายและสนทนาจัดออกเป็นกลุ่มหลัก ๆ สัปดาห์กลุ่มย่อยในชั้นเรียน และรายวิชาได้รับการออกแบบการสอนโดยนักศึกษา หน่วยงานเป็นกลุ่มมากกว่าโครงการรายบุคคล คะแนนได้รับการประเมินผลโดยเพื่อน พุคคุษเกี่ยวกับประเด็นวิชาออกชั้นเรียนกับนักศึกษาอื่น ๆ ปฏิสัมพันธ์เป็นกลุ่มกับผู้สอน

4. แบบพึ่งพา

ผู้สอนจะวางโครงเรื่องหรือเขียนบันทึกสั่งงานบนกระดานกำหนดวันสำหรับงานที่มอบหมายอย่างชัดเจน วิธีการเป็นแบบชั้นเรียนที่ผู้สอนเป็นศูนย์กลาง (Teacher-Centered)

5. แบบแข่งขัน

แบบการเรียนนี้ ผู้เรียนมักเป็นผู้นำกลุ่มในการจัดตอบหรือเมื่อทำงานโครงการ ถามคำถามในชั้นเรียนโดดเด่นออกมา สำหรับการงานที่ดีจะเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมในชั้นเรียนชอบชั้นเรียนแบบที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

6. แบบมีส่วนร่วม

ลักษณะมีการบรรยายกับสนทนาโต้ตอบมีโอกาสดังต่อไปนี้ที่จะโต้ตอบเนื้อหาสาระ ชอบการทดสอบทั้งแบบที่ใช้ความคิดส่วนตัวและแบบตั้งจุดมุ่งหมายให้อ่านหนังสือที่ได้รับมอบหมายในชั้น ชอบการเสนอเนื้อหาสาระด้วยความกระตือรือร้น ชอบผู้สอนที่สามารถวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาวิชาได้ดี

จากแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษา เรื่องแบบการเรียนและองค์ประกอบต่างๆ ที่กล่าวมาแล้ว อันเป็นพื้นฐานในการกำหนดลักษณะของแบบการเรียนแบบต่างๆ ดังจะได้อธิบายต่อไปนี้

ลักษณะที่แตกต่างกันของนิสิตนักศึกษาในวัยที่มีอุดมคติสูง แสวงหาเอกลักษณ์เฉพาะตน จึงส่งผลต่อแบบการเรียนของนักศึกษาที่แตกต่างกันไปในแต่ละคนด้วย นักการศึกษาจึงทำการศึกษาคัดแบ่ง แบบการเรียนของนิสิตนักศึกษาไว้หลายแบบด้วยกันคือ

ริชาร์ด แมนน์ (Richard Mann, 1970) ศาสตราจารย์ทางจิตวิทยา มหาวิทยาลัยมิชิแกน ได้ศึกษาพฤติกรรมการเรียนในห้องเรียน และได้แบ่งแบบการเรียนออกเป็น 8 แบบ ซึ่งแปลโดย ประโยชน์ คุปต์กาญจนกุล ไว้ดังนี้ คือ

1. แบบยินยอม (The compliant Students) เป็นแบบยอมตามและให้เป็นที่พอใจของครูและเพื่อน ผู้เรียนแบบนี้จะยึดความสำคัญของงานเป็นหลัก (Task Oriented) ไม่สนใจประสบการณ์อื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับงานที่อาจารย์ได้มอบหมายให้ทำ เพราะถือว่าอาจารย์เป็นผู้ให้คะแนน ผู้เรียนจะทำตามคำสั่งที่กำหนดมากกว่าความรู้สึกว่าอยากจะทำ จะตั้งใจทำงานเพื่อให้ถูกใจอาจารย์ ผู้ปกครอง และเพื่อน ๆ ผู้เรียนแบบนี้ชอบห้องเรียนที่เป็นระเบียบ และมีลักษณะที่ต้องการทำความเข้าใจกับวิชาที่เรียน

2. แบบวิตกกังวล (The Anxious Dependent Students) อาจารย์ผู้สอนควรให้ความสนใจกับผู้เรียนแบบนี้ พวกนี้จะทำอะไรโดยอาศัยอาจารย์ ทั้งด้านความรู้และความช่วยเหลือจะมีความวิตกกังวลมากในเรื่องการวัดผลและงานต่าง ๆ ในชั้นเรียน จะรู้สึกว่าตนเองไม่มีความสามารถ (Intellectual Incompetence) ทำและผสมผสานกับแรงกดดันจากปัญหาอื่น ๆ ทางบ้านจะสร้างให้เกิดความวิตกกังวลอย่างมาก ซึ่งจะมีผลกระทบต่อด้านด้วย

3. แบบท้อใจ (The Discouraged Workers) ผู้เรียนแบบนี้จะรู้สึกไม่พอใจตัวเอง เมื่อทำผิดหรือบกพร่องก็จะโทษตัวเองก่อน ไม่เห็นความดีของตัวเอง มีทัศนคติต่อตนเองในทางลบหมดอาลัย ห่อเหี่ยว ชอบดูถูกตนเอง ไม่เป็นที่ชื่นชอบของเพื่อนในกลุ่ม เพราะทัศนคติของเขาจะเอาตนเองเป็นหลัก มักยกยอมาหากินกับผลการเรียน มากกว่าจะสร้างปมเด่นเพื่อลดปมด้อย

4. แบบอิสระ (The Independents) ผู้เรียนกลุ่มนี้มีลักษณะความเป็นผู้ใหญ่สูง มีสติปัญญาดี มีความรับผิดชอบ เชื้อมั่นในตนเอง เป็นอิสระในตัวเอง สามารถมองเห็นความสัมพันธ์ของการเรียน วัตถุประสงค์และการทำงานอย่างมีความคิดสร้างสรรค์

5. แบบวีรบุรุษ (The Heroes) เป็นพวกแนวหน้า สร้างชื่อเสียงให้เป็นที่รู้จักทางด้านการเรียนกับบทบาทในการประท้วงต่อต้าน ผลงานในกลุ่มนี้จะออกมาทั้งประเภทสร้างสรรค์ และต่อต้านก่อให้เกิดความขัดแย้งอย่างรุนแรง พยายามสร้างเอกลักษณ์โดยการแสดงออก เพื่อความภูมิใจในสิทธิและอำนาจของคน

6. แบบลอบยิง (The Snipers) หรือแบบคักยิง ผู้เรียนแบบนี้มักมองโลกในแง่ร้าย เกี่ยวกับความสามารถของตนเอง ความสัมพันธ์กับอาจารย์ ไม่เห็นประโยชน์ที่จะได้จากการปฏิสัมพันธ์ มีความภาคภูมิใจในตนเองระดับต่ำ เป็นพวกหลบหลีก ไม่ชอบการเผชิญหน้ากับอาจารย์ สร้างความขัดแย้งกับอาจารย์ ผู้สอน มีแนวโน้มเป็นปฏิปักษ์กับอาจารย์

7. แบบแสวงหาความสนใจ (The Attention Seekers) ผู้เรียนแบบนี้เน้นด้านสังคมมากกว่าด้านสติปัญญา ต้องการสร้างความสัมพันธ์กับอาจารย์ และเพื่อน ๆ ด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น หุกคุษ แสดงตัว คุยโว เล่าเรื่องตลก เพื่อก่อให้เกิดความสนใจให้เป็นที่ยอมรับในหมู่เพื่อนฝูง เพื่อคบขึงความสนใจทางพฤติกรรมหรือทางวิชาการ

8. แบบสงบเงียบ (The Silent Students) ผู้เรียนแบบนี้ไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการอภิปรายในชั้นเรียน หุกน้อย มักเงียบเฉย ไม่แสดงออกทั้งนอกชั้นเรียนและในชั้นเรียน มีสัมพันธ์ภาพต่อผู้สอนน้อยการสนับสนุนช่วยเหลือก็มีน้อย ไม่ชอบทากิจกรรมการเรียน มีความห่างเหินระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน

ต่อมาฟิลลิป แอล แบนด์และคณะ (Phillip L. Bandt and Others, 1974) ได้แบ่งแบบการเรียนของนิสิตนักศึกษาไว้ 12 แบบ โดยมองว่าแบบการเรียนมีพื้นฐานจากการร่วมทักษะและความสามารถของผู้เรียน ซึ่งแปลโดยประโยชน์คุปต์กาญจนากุล ไว้ดังนี้คือ

1. แบบนักเล่นกลลวงตา (The Illusionist) ผู้เรียนแบบนี้ใช้เวลาส่วนใหญ่ในการตั้งใจเล่าเรียน มีพฤติกรรมเรียนร่วมกับเพื่อน ชอบเขียนสรุปคำบรรยายให้สั้น สะดวก เข้าใจง่าย บางครั้งก็ทำการบ้านล่วงหน้ามีความสนใจที่จะหาคำตอบที่ถูกต้องให้เร็วที่สุด เขาจะทบทวนหนังสือแต่ละบททำเครื่องหมายหรือจดไว้ เพื่อหาอ่านพบได้ง่ายภายหลัง เวลาส่วนใหญ่ใช้ในการเรียนรู้ แต่เขาจะเรียนรู้และเข้าใจได้เพียงเล็กน้อย เพราะการใช้วิธีท่องจำแต่ไม่เกิดการเรียนรู้ ในการสอบจะสามารถตอบได้ดี แต่ในด้านความรู้ความเข้าใจมีน้อย

2. แบบนักไฟสันติภาพ (The Pacifist) จะต่างจากแบบแรกในขั้นต้น คือ เขาจะเรียนไปตามระบบ ไม่ได้ใช้ความคิด เวลาเรียนมักจะเพื่อฝัน และอีกลักษณะหนึ่ง คือ การหนีความจริง ในชั้นเรียน เขาจะจดทุกสิ่งทุกอย่างที่ไค้ฟังไค้ยินแต่หลังจากนั้นก็ไม่สามารถจำสิ่งที่จดมาไค้ ทานองเดียวกัน เมื่อเรียนเนื้อหาในหนังสือเขาจะคุยอย่างละเอียดย ชีคเส้นไค้หน้าค่าง ๆ เมื่อผ่านไปก็ลืม เขาหวังให้ถ้อยคำที่ผ่านหูและตาของเขาแปลงไปสู่ความรู้ที่มีความหมายทันทีโดยไค้ต้องคิด แต่ความเป็นจริง การเรียนรู้ไค้ไม่สามารถเกิดขึ้นไค้จนกว่าคาคังกล่าวจะแปลงไปสู่ความรู้สึก (Sense) ซึ่งต้องเกิดจากความสนใจเอาใจใส่สิ่งเกิด คิคและตั้งคาคถาม ฯลฯ ถึงแม้ว่าการเรียนแบบนี้จะเข้าห้องเรียนเป็นประจำ แต่เขาจะไค้รับความรู้ไค้ไม่มาก

3. แบบมนุษยเจ้าความคิด (The Idea Man) ผู้เรียนแบบนี้ดูเหมือนจะมีความคิดของตนเองที่เกี่ยวข้งกับหัวข้อค่าง ๆ ในการเรียน มักจะมีคาคถามที่ท้าทายในชั้นเรียน จะเห็นว่าเขามักจะคุยกับผู้สอนหลังจากชั้นเรียนชอบคุย แต่ไม่ชอบศึกษาอย่างลึกซึ้งไค้ด้วยตนเอง ผู้เรียนแบบนี้จะมีข้อมูลน้อยมากที่ จะใช้สนับสนุนแนวคิดของเขา พวกนี้จะมีลักษณะที่ไค้เปรี๊ยบในการเรียนรายวิชา กว้าง ๆ ในเรื่องทั่ว ๆ ไป แต่เขาจะไม่ชอบเรียนรู้ข้อเท็จจริงที่ จะใช้สนับสนุนแนวคิดของเขา เขาจะไม่ชอบวิชาที่เน้นรายละเอียด

4. แบบนักสืบ (The Detective) มีลักษณะที่ตรงกันข้้ามกับพวกเจ้าความคิดคือ เป็นพวกที่อุทิศเวลาเพื่อแสวงหารายละเอียดทุกอย่าง ทั้ง ๆ ที่เขาข้ยัน แต่ก็ไค้ไม่สามารถท้าข้อสอบที่นอกเหนือจากถาคถามความจำไค้ได้ ผู้เรียนแบบนี้มุ่งความสนใจไปที่รายละเอียด ท้าให้ไค้ไม่สามารถรู้ในประเด็นที่กว้างและหลักการสำคัญ ซึ่งส่วนนี้มีควมจำเป็นต่อการจัดระเบียบ และการผสมผสานเนื้อหา จึงท้าให้เสียเวลาเรียนไปมากโดยไค้ไม่สามารถจับประเด็นสำคัญ ๆ ไค้ไค้ไม่สามารถรวบรวมประเด็นที่สัมพันธ์กันไค้ได้ ผู้เรียนแบบนี้มักไม่ชอบการพูคคุยในชั้นเรียนด้วยเกรงว่าจะพลาดประเด็นสำคัญไป

5. แบบนักโทษทางปัญญา (The Cognitive Prisoner) เป็นผู้ที่จาคักชอบเขตของตัวเอง จะอาศัยควมจำ และความระลึกไค้ได้ในการเรียนรู้มัก จะเกิดปัญหาในการนำควมรู้ไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ไค้ไม่ได้ เขาแยกระดับควมเข้าใจออกจากระดับการนำไปใช้ เขาจะมีวิธีการเรียนที่ไค้ความสามารถน้อยที่สุดในการทำงาน เช่น การมองหาคาคตอบก่อนการท้าโจทย์ การลอกการบ้านจากผู้อื่น การจดจาคำอย่างจางจากหนังสือ

6. แบบผู้ชำนาญเฉพาะ (The Technician) พวกนี้มีความสามารถในการทำสิ่งต่าง ๆ ในเชิงประดิษฐ์ และสามัญสำนึกที่น่าสนใจจนเพื่อน ๆ คาดไม่ถึง จะมีปัญหาเกี่ยวกับการเรียนที่มุ่งความรู้ เพราะเขามักจะให้ความสนใจกับการระลึกได้ (Recall) และการใช้ความเข้าใจจากประสบการณ์มากกว่าจากความรู้เดิมในเรื่องนั้น

7. แบบโรคเดี่ยว (The Isolation) บุคคลประเภทนี้จะรู้สิ่งต่าง ๆ มาก แต่ไม่สามารถเปรียบเทียบความแตกต่างของแนวคิดเหล่านั้นได้ไม่สามารถรวบรวมประเด็นเพื่อเป็นความคิด เสนอตอบโต้ได้ เขาจะแยกความรู้ออกเป็น ส่วน ๆ พวกนี้จึงควรประสานความรู้เข้าด้วยกันให้เกิดความคิดใหม่

8. แบบนักปรับปรุง (The Revisionist) เป็นผู้มีแนวคิดที่แน่นอน มีค่านิยม เขาจะพิจารณาต่อทุกส่วนที่เขาควรจะเรียน ส่วนที่เขาศึกษาเป็นการ ทางการกว้าง ๆ จัดหาสิ่งมาสนับสนุนมรณทัศน์ การเรียนรู้ประเภทนี้ นำไปสู่การ รับรู้ในสิ่งที่ต้องเลือกเห็น ดังนั้น จึงมักจะพบปัญหาในการเรียนบ่อย ๆ หากจะ ทางการให้ได้คิดจะต้องพัฒนาเหตุผลให้ชัดเจนในทัศนะที่ยึดถืออยู่

9. แบบมลายา (The Shadow) จะมีลักษณะการเรียนแบบท่องจำ พยายามหลีกเลี่ยงการศึกษาแบบเคร่งเครียด ในการสอบเขาจะรีบอ่านคำถาม ให้เร็วที่สุด เพื่อจะคิดหาคำตอบก่อนที่จะลืม ผู้เรียนแบบนี้ไม่อาจจะทำหน้าที่การ งานได้ดี ไม่สามารถศึกษาชั้นบัณฑิตศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

10. แบบปิดบัง (The Mask) เป็นพวกที่ปิดบังตัวเองระหว่างที่เรียน วิชา การ เช่น แสดงให้เห็นถึงความสับสนในความหมกหมอง ยึดสมมุติครายวิชา ของผู้อื่น ขอร้องให้เพื่อนช่วยเหลือในการทำการบ้าน หรือพยายามทำให้เพื่อน คนอื่น ๆ เชื่อว่าเขาอ่านหนังสือเพียงเล็กน้อย แต่ที่จริงแล้วเขาขยันอ่านหนังสือ อย่างเต็มที่ เพื่อลวงให้ผู้อื่นไม่ได้อ่านหนังสือ วิธีการนี้อาจช่วยให้ผู้เรียน เรียน ได้ดีกว่าเพื่อนในบางส่วน ขณะเดียวกัน เขาไม่อาจมองหน้าเพื่อนร่วมชั้นได้สนิท

11. แบบนักปฏิบัติ (The Pragmatist) เขาจะพยายามค้นหาสิ่ง ที่ เขามุ่งหวังในการเรียนทุกวิถีทางเชิงปฏิบัติการ เลือกสาขาวิชาเรียนอย่างระมัด ระวังรอบคอบ มีแบบการเรียนรู้อันมีประสิทธิภาพสูงทางานที่ได้รับมอบหมายอย่างดี แต่แบบการเรียนรู้อันมีประสิทธิภาพน้อยในกระบวนการเรียนรู้ เพราะการเรียน รู้ทางวิชาการนั้น มีพื้นฐานมาจากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นโดยอิสระ ตลอดจน การตั้งคำถามและการทบทวนคำตอบต่าง ๆ การยอมรับวิชาไม่ใช้ความคิดจะไม่ ก่อให้เกิดประโยชน์ทางวิชาการ

12. แบบนักสร้างสรรค์ (The Innovator) มีเป้าหมาย คือ การ สร้างความรู้สักส่วนตัวอยู่นอกเหนือสิ่งที่เขาเรียนรู้ ซึ่งหมายถึง แนวทางการ วิเคราะห์

และเข้าใจเนื้อหาละเอียดลึกลงไปอีก ผู้เรียนแบบนี้มักอ่อนไหวในความแตกต่างระหว่างความรู้และความคิดเห็น แบบการเรียนรู้ของเขาปรับเปลี่ยนได้ยืดหยุ่นสูง ผู้เรียนแบบนี้จะสับสนในรายวิชาพื้นฐานที่มุ่งให้ความรู้กว้าง ๆ มากกว่าส่วนลึก เขาจะมีชีวิตการเรียนที่ไม่สดชื่นนักในปีแรกของการเรียนในมหาวิทยาลัยแต่เขาจะมีชีวิตชีวา เมื่อได้ศึกษาในรายวิชาเฉพาะที่สูงขึ้นและท้าทาย

จากการแบ่งแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดของแบนด์ (Bandt) และคณะ จะเห็นว่ามี การแบ่งอย่างละเอียด เป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับอุดมศึกษา มาก เพราะลักษณะของนักศึกษา มีความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นพื้นฐานการเรียน จึงมีหลายลักษณะตามความเหมาะสมของแต่ละคน ในรายละเอียดของแบบการเรียนรู้ที่จัดแบ่งไว้ นี้ บางแบบมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ไม่สามารถแยกจากกันได้โดยเด็ดขาด ซึ่งเป็นลักษณะแบบซ้อนแบบกันอยู่

แบบการเรียนรู้ที่ วอร์เรน (Warren อ้างใน Kozma, 1975) ได้แยกแยะไว้มี 2 ประเภท คือ

1. แบบนักศึกษาเป็นศูนย์กลาง (Student-Centered) ประมาณครึ่งหนึ่งของพวกนี้ชอบการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ โดยการจัดชั้นเรียนแบบปล่อยวาง ไม่มีตำราหรืองานมาบังคับ ชอบการสัมมนา มากกว่าการบรรยาย และต้องการเรียนในสิ่งที่พวกเขาสนใจ

2. แบบผู้สอนเป็นศูนย์กลาง (Instructor-Centered) อีกครึ่งหนึ่งจะรู้สึกว่าเขาเรียนได้มากที่สุดในการจัดชั้นเรียน โดยมิงงานมอบหมาย และแสดงความต้องการออกมาชัดเจน ชอบให้ผู้สอนบรรยายกลุ่มใหญ่ ๆ มากกว่าสัมมนา และชอบการเรียนรู้ที่เป็นทางการและจัดวางแผนการสอน

วอร์เรน ได้สรุปให้เห็นว่า ความชอบในแบบการเรียนรู้ เชื่อมโยงกับการเลือกสาขา สาขาวิชา สังคมศาสตร์ ศิลปะ และมนุษยศาสตร์ ชอบแบบการเรียนรู้แบบนักศึกษาเป็นศูนย์กลางมากกว่า ตรงกันข้าม จำนวน 2 ใน 3 ของนักศึกษาสาขาธุรกิจ บริการสุขภาพ เทคนิค และกายภาพ ชอบการเรียนรู้แบบผู้สอนเป็นศูนย์กลาง

การแบ่งแบบการเรียนรู้ทั้ง 2 แบบ ดังกล่าวข้างต้นนี้ นับว่าตรงกันกับการแบ่งแบบการเรียนรู้ของ คาร์ล ร็อดเจอร์ส (Carl Rogers อ้างใน ประธาน วัฒนานิช, 2529) ซึ่งได้แบ่งแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. การเรียนโดยอาศัยหรือเน้นที่ตัวผู้สอน นักศึกษาประเภทนี้จะมีลักษณะพึ่งพา และเรียนตามที่คุณสอนกำหนด

2. การเรียนโดยอาศัยหรือเน้นที่ตัวผู้เรียน นักศึกษาประเภทนี้จะมีบทบาทในการเรียนมาก เป็นผู้ริเริ่มการเรียน มีส่วนร่วมและประเมินการเรียน

ด้วยตนเอง เช่น รู้ว่าการเรียนก้าวหน้าไปตามความต้องการของตนเองหรือไม่ ซึ่งการเรียนในประเภทนี้ นักจิตวิทยาถือว่ามีความสำคัญมากต่อการศึกษาในระดับอุดมศึกษา เพราะจะก่อให้เกิดผลต่างทางด้านพฤติกรรม ทำให้ทัศนคติและบุคลิกภาพของผู้เรียนเปลี่ยนไป โดยจะค้นพบวิธีเรียนที่เหมาะสมกับตนเองและมีความมั่นใจสูง

สำหรับ เซอร์ริล ไรช์แมน และ แอนโทนี กราซา (Sheryl Reichman and Anthony Grasha, 1975) ได้จัดแบ่งประเภทของแบบการเรียนของนักศึกษาออกเป็น 6 แบบ แปรโดย ประโยชน์ คุปต์กาญจนากุล คือ

1. แบบแข่งขัน (Competitive) เป็นแบบที่ผู้เรียนพยายามเอาชนะเพื่อน ๆ โดยจะหาอะไรที่ดีกว่าคนอื่น ๆ เขาารู้สึกว่าจะต้องแข่งขันกับคนอื่น ๆ เพื่อได้รับคำชม คำยกย่อง ความสนใจจากอาจารย์ เขาคิดว่าห้องเรียนเป็นสนามแข่งขันจะต้องมีแพ้-ชนะ และผู้เรียนแบบนี้จะต้องเป็นผู้ชนะเสมอ ด้วยการได้คะแนนที่ดี

2. แบบร่วมมือ (Collaborative) ผู้เรียนแบบนี้จะรู้สึกว่าเขาสามารถเรียนรู้ได้ดีที่สุด โดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ชอบทำงานร่วมกับผู้อื่น ให้ความร่วมมือกับกลุ่มเพื่อน และอาจารย์อย่างดี เขาคิดว่าห้องเรียนเป็นสถานที่สำหรับพบปะปฏิสัมพันธ์ (Social Interactions) พร้อมกันกับเรียนรู้วิชา

3. แบบหลีกเลี่ยง (Avoidance) ผู้เรียนแบบนี้จะมีพฤติกรรมที่ไม่สนใจเรียนในเนื้อหาวิชาในชั้นเรียน ไม่มีส่วนร่วมกับนักศึกษาคณะอื่น ๆ และอาจารย์ในชั้นเรียน ไม่สนใจสิ่งที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน มีทัศนคติต่อห้องเรียนว่าไม่น่าสนใจ

4. แบบมีส่วนร่วม (Participant) ผู้เรียนแบบนี้ต้องการเรียนรู้เนื้อหาวิชา ชอบเข้าชั้นเรียน มีความรับผิดชอบในการเรียน พยายามเรียนรู้ให้มากที่สุดจากชั้นเรียน ให้ความร่วมมือ และมีส่วนร่วมร่วมกับผู้อื่นในการทำในสิ่งที่ตกลงกันไว้ร่วมกัน เขามีความรู้สึกว่าควรจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชั้นเรียนให้มากที่สุด แต่จะมีส่วนร่วมน้อยสำหรับกิจกรรมที่อยู่นอกเหนือทางวิชาการ

5. แบบพึ่งพา (Dependent) ผู้เรียนแบบนี้จะแสดงความอยากรู้ อยากเห็นทางวิชาการน้อยมาก จะเรียนรู้เฉพาะสิ่งที่ถูกบังคับหรือกำหนดให้เรียน เขาจะเห็นอาจารย์และเพื่อน ๆ เป็นองค์ประกอบหรือแหล่งสนับสนุนทางวิชาการ เขาจะพึ่งอาจารย์ในเรื่องแนวทางในการศึกษาและต้องการได้รับคำชี้แนะว่าควรจะทำอะไร

6. แบบอิสระ (Independent) ผู้เรียนแบบนี้ชอบคิดแต่เรื่องของตนเอง ชอบทำอะไร ๆ ด้วยตนเองแต่จะฟังความคิดเห็นของคนอื่น ๆ ในชั้นเรียน มีความตั้งใจศึกษาเรียนรู้ในเนื้อหาที่ตนเห็นว่าสำคัญ มีความมั่นใจในความสามารถในการเรียนของตน

สโตน (Stone, 1979 อ้างใน ชวนสิทธิ์ สุชาติ, 2532) แห่งศูนย์วิทยาศาสตร์สาธารณสุข มหาวิทยาลัยวิลคอนซินเมคิสัน ได้พัฒนาเครื่องมือทางการศึกษาที่เรียกว่า The Preferred Learning Style Index และนำมาใช้กับนักศึกษาแพทย์และนักศึกษาพยาบาล ศึกษาค้นคว้าแบ่งแบบการเรียนออกเป็น 2 แบบคือ

1. แบบรับ (The Receptive Style) ผู้เรียนแบบนี้ชอบที่จะได้รับความรู้โดยวิธีประเพณีนิยม (Traditionally Organized Form) พอใจวิธีสอนแบบบรรยาย ชอบการสาธิตจากครู อ่านหนังสือเฉพาะที่ครูกำหนดให้ และชอบที่จะให้ครูบอกว่าควรจะทำอะไร

2. แบบค้นพบด้วยตนเอง (The Discovery Style) ผู้เรียนแบบนี้ชอบศึกษาโครงสร้างหรือหลักการที่สำคัญ ๆ มากกว่ารายละเอียดเนื้อหาวิชา พอใจจะรับความรู้จากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ชอบวิธีสอนแบบที่มีกิจกรรม การอภิปราย ชอบการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม การศึกษารายบุคคล การมอบหมายงานให้รับผิดชอบ และการศึกษาแบบที่ให้ผู้เรียนรู้จักการแก้ปัญหา

หากพิจารณาแล้วจะเห็นว่าแบบการเรียนแบบที่ 1 นั้น อาจเปรียบเทียบกับแบบการเรียนแบบฟังพาด ของกราชาและไรซ์แมน และแบบการเรียนแบบที่ 2 นั้น อาจเปรียบเทียบกับแบบการเรียนแบบอิสระ และแบบร่วมมือรวมกัน

จากแบบการเรียน ตามแนวการแบ่งที่ได้กล่าวมาแล้ว สามารถนำมาเปรียบเทียบกัน ศึกษาค้นคว้าของกราชาและไรซ์แมน เป็นหลัก เปรียบเทียบกับแบบการเรียนของคนอื่น ๆ จะได้ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบและการจำแนกแบบการเรียนรู้แบบต่าง ๆ

กราชาและไรช์แมน (Grasha and Reichman)	วอร์เรน	ริชาร์ดแมน (Richard Mann)	ฟิลลิป แอล แบนด์ (Phillip L. Bandt)	สโตน Stone
แบบอิสระ (Independent)	แบบผู้เรียน เป็นศูนย์กลาง (Student Centered)	แบบอิสระ	แบบภาษา แบบผู้ชำนาญเฉพาะ แบบนักสืบ	แบบค้นพบ ด้วยตนเอง (คาบเกี่ยว กับแบบร่วมมือ)
แบบหลีกเลี่ยง (Avoidance)		แบบหัวใจ แบบลอบยิง		
แบบแข่งขัน (Competitive)			แบบนักโทษทางปัญญา แบบปิดบัง แบบจืดเคี้ยว	
แบบร่วมมือ (Collaborative)		แบบแสวงหา ความสนใจ	แบบนักปฏิบัติ	
แบบพึ่งพา (Dependent)	แบบผู้สอนเป็น ศูนย์กลาง (Instructor Centered)	แบบยินยอม แบบสงบเงียบ	แบบนักไฟสันติภาพ	แบบรับ (Receptive)
แบบมีส่วนร่วม (Participant)			แบบนักเล่นกลลวงตา แบบนักคิด	
		แบบวีระบุรุษ แบบวิตกกังวล	แบบนักสร้างสรรค์ แบบนักปรับปรุง	

เมื่อพิจารณาตารางเปรียบเทียบแบบการเรียนของ กราชา และ ไรซ์แมนกับผู้อื่นแล้วจะ พบว่า การจัดแบบการเรียนของ กราชาและไรซ์แมน มีความชัดเจนและครอบคลุมความหมายดีกว่า ผู้วิจัยจึง เลือกใช้การจัดแบบการเรียนของ กราชาและไรซ์แมน เป็นแบบอย่างในการศึกษาวิจัยเรื่อง แบบการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชน ในครั้งนี้

ลักษณะของนิสิตนักศึกษา

นิสิตนักศึกษามีวัยที่อยู่ระหว่างวัยรุ่นกับวัยผู้ใหญ่ จะมีลักษณะเป็นอิสระสูง มีอุดมคติและความคาดหวังสูง มีอารมณ์รุนแรง แสวงหาความยุติธรรมในสังคม มีทัศนคติ ค่านิยมและการใช้ชีวิตที่แตกต่างกันไป มีความเป็นตัวของตัวเองสูง เลือกที่จะสมาคมกับกลุ่มเพื่อน ที่มีลักษณะและความสนใจในแนวเดียวกัน การศึกษา พฤติกรรม หรือลักษณะของนิสิตนักศึกษาในแบบต่าง ๆ สามารถจำแนกออกเป็น ลักษณะในกลุ่มต่าง ๆ กันออกไป

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2530) ได้ศึกษา และสรุปความจาก โจเซฟ คอฟแมน (Joseph Kauffman) และประมวลลักษณะนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยไว้ 6 ลักษณะคือ

1. เป็นผู้ที่เข้ามาแสวงหาความรู้และมุ่งมั่นในสาขาวิชาใดวิชาหนึ่ง ซึ่งเขามีความเชื่อมั่นในศาสตร์นั้น นิสิตนักศึกษาต้องการเห็นความสัมพันธ์ระหว่างชีวิตจริงกับวิชาที่เรียน แต่มักจะผิดหวัง เมื่อไม่ได้พบเช่นนั้น

2. เป็นผู้ที่ต้องการแสวงหาความมั่นคงทางสังคม เพราะบางครั้ง เมื่อเข้ามาในมหาวิทยาลัยจะเกิดความรู้สึกเหมือนหลงทาง เพราะเขานึกว่าการเข้ามาหาวิทยาลัย จะพบที่ที่ทำได้คลายความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับทางบ้าน พยายามหางานต้องการอิสระ จึงต้องการคนที่ช่วยสนองความต้องการทางจิต และหาเพื่อนที่ถูกใจ

3. เป็นคนมีอุดมคติและใจดี แต่บางครั้งสิ่งแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัย ก็ทำลายอุดมคตินั้นเสีย เขาอยากจะช่วยผู้อื่นและสนใจปัญหาของสังคม ซึ่งค่านิยมหาวิทยาลัยจะไม่ได้นึกถึง หรือเห็นความต้องการของเขา จึงไม่ได้คอยช่วยจัดประสบการณ์ หรือ เปิดโอกาสให้เขาได้ทดลองทำงานที่ใช้วิชาการที่เรียนอยู่ในห้องเรียนกับชีวิตประจำวัน

4. มีความกระตือรือร้นที่จะเรียน แต่เพราะว่ามีสิ่งยั่วยุรอบค่านที่ ผลักดันให้หันเหทิศทางไปทางอื่น มีกิจกรรมที่สนุกสนานกว่า ไม่ต้องกังวล ร้อนใจ และไม่ได้รับการบีบบังคับจากการเรียน นักศึกษาบางคนอาจตั้งความหวังในการเรียนไว้สูงมาก เมื่อไม่ได้เป็นอย่างที่คิดคาดหวังก็รู้สึกเสียใจ และผิดหวัง

จึงหันความสนใจสู่ด้านอื่นซึ่งบางครั้งอาจจะนำไปสู่ปัญหาการเล่นการพนัน และการคิดยาเสพติด ซึ่งจะเป็นผลร้ายต่อตัวเอง สังคม และประเทศชาติ

5. ต้องการค้นพบตนเอง นิสิตนักศึกษาต้องการความเป็นตัวของตัวเอง แต่ส่วนใหญ่มักจะไม่พอใจในความปรารถนาและทุกสิ่งในตัวเองนัก นอกจากนี้การเรียนในระดับอุดมศึกษาสาขาวิชาบางประเภทไม่ได้ช่วยให้นิสิตนักศึกษาได้ค้นพบความสามารถของตนเอง บางครั้งทำให้ นักศึกษาเข้าใจผิดคิดว่าตนเองเก่งมาก เพราะเพียงสาเหตุจากการสอบตกเพียง 1 วิชาเท่านั้น จึงเป็นเหตุให้ไม่สามารถพัฒนาความสามารถด้านอื่น ขึ้นมาได้เลย

6. มีความขัดแย้ง และมีความรู้สึกที่เป็นปฏิปักษ์ต่อการบริหาร ลักษณะของนิสิตนักศึกษาในด้านนี้ อาจเปลี่ยนไปในบางมหาวิทยาลัยที่เปิดโอกาสให้นิสิตนักศึกษามีส่วนร่วมในการตัดสินใจของมหาวิทยาลัยบ้าง โดยกรณีนิสิตนักศึกษาตัวแทนที่มีส่วนร่วมในการบริหารจะทำให้เขาได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องขึ้นเพราะเขาเชื่อว่า ผู้แทนของเขาต้องมีความภักดีต่อกลุ่ม ดังนั้น ข้อมูลที่ไต่ข้อมมีความเที่ยงตรง และสิ่งที่ตัวแทนของเขาทำย่อมตอบสนองความต้องการของพวกเขา เขาได้อย่างดี

ลักษณะของนักศึกษาที่ สรร เสริม อุทัยเฉลิม (2514) ได้แบ่งตามจุดมุ่งหมายทางการเรียน ออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ประเภทเรียนเพื่อหาความรู้อย่าง เคียวไม่สนใจสิ่งแวดล้อมหรือสังคมภายนอก เป็นพวกนอนหนังสือ
2. ประเภทเรียนเพื่อแสวงหาความรู้เพื่อตนเองและสังคมนักศึกษาแบบนี้จะต่างจากพวกแรกโดยจะสนใจศึกษาเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสภาพสังคมใช้เวลาว่างบำเพ็ญประโยชน์เพื่อช่วยให้สังคมดีขึ้น
3. ประเภทแสวงหาแนวความคิดใหม่หรือพวกหัวก้าวหน้าเป็นนักศึกษาที่ไม่ยอมหยุดนิ่งพยายามหาความรู้ใหม่แสดงความคิดแปลก ๆ ใหม่ ๆ ซึ่งนักศึกษาประเภทนี้หากได้รับการเอาใจใส่จากอาจารย์ช่วยชี้แนะแนวทาง ให้ข้อคิดเห็นที่ถูกต้อง และใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นของนักศึกษาจะช่วยให้นักศึกษากลุ่มนี้ชั้นนำนักศึกษาอื่น ๆ ได้ เพราะเป็นกลุ่มพวกหัวก้าวหน้า

สำหรับนักศึกษาในมหาวิทยาลัยไทยตามลักษณะและความมุ่งหวังในการเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย ที่ เคือนใจ ชิวภักดี ได้แบ่งไว้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. นักศึกษาที่เข้ามาในมหาวิทยาลัยเพื่อต้องการเรียน ได้แก่ นักศึกษาที่เลือกเข้ามาเรียนในคณะ มหาวิทยาลัยที่ชอบและสอบเข้าได้หรือพวกที่สอบเข้าเรียนในคณะที่ไม่ชอบแต่มีความต้องการที่จะเรียน นิสิตนักศึกษาประเภทนี้เมื่อ

เข้ามาเรียนแล้วจะตั้งใจเรียน ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับที่มหาวิทยาลัยวางไว้ มีความกระตือรือร้นในการศึกษา เพราะมีแรงจูงใจ คือ ความต้องการที่จะได้ปริญญาบัตร

2. นักศึกษาที่เข้ามาเพราะความจำเป็น ได้แก่ พวกที่เข้ามหาวิทยาลัย ครอบครัวยุติธรรมหรือคนที่ยากจน ซึ่งอาจจะเรียนเพราะถูกบังคับ ถูกกดดันจากญาติพี่น้องบังคับให้เรียนในขณะที่คนไม่ชอบ เพราะเป็นคนที่บิดามารดาเคยเรียนหรือเป็นคนที่หางานหาง่าย นอกจากนี้ยังมีนักศึกษาที่เลือกเรียนตามเพื่อน เมื่อเข้าได้แล้วไม่ชอบที่จะเรียนในขณะที่สอบได้ นักศึกษาประเภทนี้เมื่อเข้ามาแล้วบางครั้งก่อให้เกิดปัญหาแก่มหาวิทยาลัย ไม่ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับไม่ตั้งใจเรียน ทำให้ไม่เกิดการเรียนรู้ ซึ่งต่อมา ทองเรียน อมรชกุล (2525) ได้ศึกษาลักษณะของนักศึกษาและแบ่งออกกว้าง ๆ เป็น 3 พวก คือ พวกที่เรียนอย่างเดียวพวกนี้จะใช้เวลาส่วนใหญ่ในการศึกษาแล้วเรียนไม่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนอกหลักสูตรใช้เวลาในห้องสมุดเวลามาเรียนอุทิศตนให้กับคําร่าและคำสอนของอาจารย์พวกที่สอง เป็นพวกที่ไม่สนใจการศึกษาแล้วเรียนมากมักมักจะใช้ชีวิตอยู่กับการทำกิจกรรมเข้าร่วมเป็นผู้นำต่าง ๆ ในองค์การ ชมรมกิจกรรมต่าง ๆ พวกนี้มีความคิดว่าการศึกษาแล้วเรียนที่แท้จริงนั้น มีข้ออยู่ที่คําร่าและการสอนของครูอาจารย์แต่จะเกิดจากการที่ตนเองได้มีประสบการณ์และเรียนรู้ด้วยตนเอง พวกที่สามคือนักศึกษาที่เดินสายกลางสนใจศึกษาแล้วเรียนจากคําร่าและการสอนของอาจารย์และทั้งการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของนักศึกษา

การแบ่งกลุ่มนักศึกษาไม่ว่าจะแบ่งแบบใด ต่างก็แสดงลักษณะของแนวคิดที่ว่านักศึกษามีความคิด มีทัศนคติ และมีพฤติกรรมในมหาวิทยาลัยแตกต่างกันออกไป และจะนำเอาเอกลักษณ์ของตนเข้ามาสู่สถาบันด้วย ซึ่งในมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งมีนิสิตนักศึกษาที่อาจมีบทบาทที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทของสถาบันและสภาพแวดล้อมของสถาบันนั้น ๆ และในสถาบันหนึ่ง ๆ ก็จะมีนิสิตนักศึกษาที่มีลักษณะแตกต่างกันออกไปด้วย (บุรุษชัย จงกลณี, 2525) อาจารย์ผู้สอนจึงควรได้ตระหนักในความแตกต่างนี้ และหาวิธีให้ผู้เรียนทุกกลุ่มได้เรียนรู้ในสิ่งที่ตนเอง สนใจ และเสนอแนวทางที่เหมาะสมให้นักศึกษาได้เลือก เพื่อให้เกิดคุณค่าทางการศึกษาต่อไป

จะเห็นว่าจากลักษณะของนิสิตนักศึกษาตั้งแต่ที่กล่าวมาแล้ว มีความแตกต่างกันทางด้านจุดมุ่งหวังทางการศึกษา ทัศนคติ แนวคิดทางการศึกษา ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อแบบการ เรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่แตกต่างกันด้วย ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยของ เอนทวิสเซล (Entwistle อ้างใน วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2530) ซึ่งชี้ให้เห็นความแตกต่างของนักศึกษา แยกตามสาขาวิชาต่าง ๆ ดังนี้

นักศึกษาสาขาวิชาอักษรศาสตร์และมนุษยศาสตร์จะมีลักษณะภาษาตีค่านิยมทางสุนทรียศาสตร์สูง เหตุผลเฉียบขาด รุนแรง แต่เจ้าอารมณ์ มีบุคลิกภาพไม่แน่นอน และไม่ค่อยมีเหตุผลด้านการเมือง เศรษฐกิจหรือทฤษฎีต่าง ๆ

นักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์มีความสามารถคำนวณสูงอารมณ์มั่นคง ทิศนะทางสังคมค่อนข้างไปทางอนุรักษ์นิยมเพราะมีระเบียบแบบแผน มีคุณค่าทางสุนทรียต่ำ แต่ความคิดทางการเมือง สังคม และ เศรษฐกิจสูง

นักศึกษาสาขาสังคมศาสตร์ มักจะไม่ค่อยมีกาใหญ่ผู้สูงใจค่อนข้างคับแคบคุณค่าทางศาสนาค่อนข้างต่ำแต่เฉียบคมเจ้าปัญญาและสนใจในการเมือง-เศรษฐกิจสูง เพทอร์รี่ สินลาร์ตัน (2524) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ของนักศึกษามีความแตกต่างกันไปเพราะธรรมชาติของวิชาซึ่งแบรดชอร์ (Bradshaw, 1975) กล่าวว่าไว้ว่า ในสถาบันอุดมศึกษามีความแตกต่างกันอย่างมากระหว่างนักศึกษาในสาขาวิชาที่ต่างกัน ซึ่งความแตกต่างนี้เป็นสิ่งสำคัญที่น่าจะคำนึงถึงเหมือนกับความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักศึกษา เพราะการเลือกสาขาที่เรียนของนักศึกษาสามารถทำนายถึงความแตกต่างในการอบรมกลุ่มเวลาทางสังคม ความแตกต่างทางความคิด ค่านิยมและแนวทางในการเรียนด้วย ซึ่งเขายังชี้ให้เห็นว่านักวิจัยที่มองข้ามความสนใจสาขาวิชาที่นักศึกษาเลือกเรียนจะทำให้การสรุปผลเกี่ยวกับเรื่องนักศึกษานมหาวิทยาลัยผิดพลาดได้และ พรชูลี อาชวอรุง (2525) ก็ได้กล่าวสนับสนุนความคิดนี้ไว้ว่า "นิสิตนักศึกษาที่เรียนหลักสูตรต่างกันมักมีบุคลิกภาพและความสนใจต่างกัน และผู้เรียนในสาขาวิชาเดียวกัน จะคล้ายคลึงกันมากขึ้นตามลำดับเวลาที่เรียนด้วยกัน"

จากการศึกษาวัฒนธรรมของนิสิตนักศึกษา ซึ่ง วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2530) ได้ศึกษาค้นคว้าจากหนังสือหลายเล่ม และใช้แนวการจัดกลุ่มลักษณะวัฒนธรรมของนิสิตนักศึกษาของโจเซฟ คอฟแมน (Joseph Kauffman) เพื่ออธิบายรายละเอียดของลักษณะกลุ่มต่าง ๆ ไว้ว่าวัฒนธรรมของนิสิตนักศึกษา มี 4 ลักษณะ คือ

1. กลุ่มนิสิตนักศึกษา (Collegiate) มีลักษณะชอบสมาคม ส่วนใหญ่มาจากครอบครัวมีเงิน หรือชนชั้นกลาง (Middle Class) สนองชีวิตในสังคมการกีฬา การบำเพ็ญประโยชน์บางครั้งอาจต่อต้านอาจารย์ที่เน้นความต้องการที่พัฒนาสติปัญญา สำหรับนักศึกษาไทย จะพบว่า เป็นกลุ่มที่มาจากครอบครัวคนชั้นกลางหรือสูง เป็นครอบครัวที่มาจากสังคมดี เศรษฐกิจดี เป็นพวกที่เรียนทางรัฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ ลักษณะทั่วไปจะเป็นคนมีน้ำใจช่วยเหลือสังคมดี

2. กลุ่มอาชีพ (Vocational) มักสนใจฝึกฝนอาชีพโดยเฉพาะ ครอบครัวส่วนใหญ่มาจากพื้นฐานของชนชั้นกรรมาชีพ (Working class) พ่อค่านักศึกษากลุ่มนี้จะมีทัศนคติว่าอุดมศึกษาคือ สถาบันที่ให้โอกาสแก่เขาในการสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ และยกสถานะทางสังคมไทย ฉะนั้น กลุ่มนี้นักศึกษานี้มักจะเลือกสาขาวิชาวิศวกรรม ธุรกิจ บัญชี ครุศาสตร์ และเทคโนโลยี สำหรับนิสิตนักศึกษานในประเทศไทยกลุ่มนี้สนใจวิชาเรียนต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำงานที่จะประกอบต่อไปในอนาคต พวกนี้จะมาจากครอบครัวที่พ่อแม่มีอาชีพเกี่ยวกับธุรกิจ การค้าขาย ลูกจ้างบริษัท ซึ่งมีฐานะครอบครัวปานกลาง

3. กลุ่มวิชาการ (Academic) กลุ่มนี้มักจะมุ่งด้านสัมฤทธิ์ผลทางวิชาการ ส่วนใหญ่มาจากครอบครัวชั้นกลาง และมีพ่อแม่ที่มีการศึกษาดี มักจะสนใจการศึกษาและเลือกสถาบันดี ๆ มีชื่อเสียงเข้าได้ยาก เพื่อจะแข่งขันทางประสิทธิภาพในการเรียน พวกนี้จะพยายามเรียนเพื่อให้ได้ปริญญาสูงๆ ในสาขาที่ตนสนใจ มักไม่ชอบยุ่งเกี่ยวกับคนในสังคม มีเพื่อนน้อย บางครั้งอาจจะมึนสับสน เห็นแก่ตัวมากกว่าที่จะช่วยเหลือสังคม และคนอื่น ๆ ในสังคม

4. กลุ่มนอกรูปแบบ (Non-Conformist) กลุ่มนี้จะไม่ยอมรับค่านิยมใด ๆ ของนักศึกษาทั้งสามกลุ่มดังกล่าวมาแล้ว เพราะพวกนี้จะสนใจเรื่องความคิดและอุดมคติอย่างลึกซึ้ง และมักจะมีลักษณะเป็นปฏิปักษ์ต่อสถาบันและระบบต่างๆ กลุ่มนี้รวมทั้งกลุ่มที่เป็นนักกิจกรรมนิยม (Activist) บุปผาชน (Hippy) และพวกที่ชอบการแตกแยก และชอบต่อต้านสิ่งต่าง ๆ ซึ่งบางครั้งจะเป็นพวกที่อยู่เฉย ๆ แต่เมื่อไม่พอใจจะเบียดต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยก็มักจะรวมตัวต่อต้านได้อย่างรวดเร็ว พวกนี้มักจะกลายเป็นผู้นำของสังคมนิสิตนักศึกษา และมักจะมีวิธีการที่จะหาให้กลุ่มนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ทำตามกลุ่มของตนได้ เนื่องจากกลุ่มนี้จะคิดอะไรได้ฉับไว เฉียบคมและมีทักษะการใช้ภาษาดี

กลุ่มสังคมของนักศึกษาจะมีผลกระทบไปสู่ระบบการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ เพราะพฤติกรรมของนักศึกษาย่อมมีผลทำให้ต้องเลือกใช้วิธีสอนให้สอดคล้อง ซึ่งมีสภาพที่แตกต่างกันและย่อมหมายถึง นักศึกษามีแบบการเรียนที่ต่างกันออกไปด้วย ส่วนลักษณะนิสิตนักศึกษาด้านการเรียนการสอน วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2530) ได้แบ่งตามสติปัญญาได้ 4 ประเภท คือ

1. เฉลียวฉลาด และไว ประเภทนี้มีความมั่นใจในตนเองสูง สามารถมองเห็นเหตุและผลได้ชัดเจน รักการค้นคว้า ศึกษาด้วยตนเอง อดทนต่อการอ่านและฟังการอภิปรายทางวิชาการในที่ต่าง ๆ มีความสนใจในสิ่งรอบด้าน ชยันตภาคเพียงในการเรียน ดังนั้น เพียงแต่อาจารย์กล่าวถึงหัวข้อ ก็สามารถจะเข้าใจสาระข้อความที่จะอธิบายในหัวข้อต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี สามารถรับความรู้ได้อย่างรวดเร็ว

2. ฉลาด นิสิตนักศึกษาประเภทฉลาดมีความพร้อมที่จะศึกษา มีความคิด เหตุผลดี สามารถเรียนได้ทุกแขนงวิชา เพียงแต่อาจารย์พูดถึงหัวข้อที่จะสอน และอธิบายเพิ่มเติมเพียงเล็กน้อย ก็เข้าใจสาระที่อาจารย์สอนได้เป็นอย่างดี

3. ปานกลาง นิสิตนักศึกษากลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีมากที่สุด มีความพร้อม บางประการสำหรับการศึกษา เช่น พร้อมด้านพื้นฐานความรู้ แต่ไม่พร้อมเรื่อง อุปกรณ์และเงิน หรือพร้อมเรื่องการเงินแต่ไม่พร้อมเรื่องวิธีการเรียนในระดับ อุดมศึกษา จำเป็นต้องให้อาจารย์ผู้สอนกล่าวถึงหัวข้อที่จะสอนอธิบายสาระใน หัวข้ออย่างชัดเจน พร้อมยกตัวอย่างประกอบให้เข้าใจด้วย

4. อ่อน เป็นกลุ่มที่เรียนและรับรู้ค่อนข้างช้า อาจารย์ผู้สอนจะต้อง อธิบายหัวข้อของการสอน เหตุผลที่สอน ประโยชน์ที่จะได้รับจากการเรียน ชยาย หัวข้อ แต่ละหัวข้ออย่างชัดเจน ยกตัวอย่างประกอบ ให้ทำแบบฝึกหัดและอธิบาย ช้า ๆ หลายครั้ง ส่วนใหญ่มักเข้าเรียนสม่ำเสมอ แต่ไม่เคยสอบได้คะแนนดีเลย

ลักษณะนิสิตนักศึกษาเกี่ยวกับการเรียนมีหลายประเภท จึง เป็นเหตุให้ การพัฒนาการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา มีหลายลักษณะวิธี เพื่อให้สอดคล้อง และ เหมาะสมกับความต้องการในการศึกษาของนิสิตนักศึกษาที่แตกต่างกันดังที่กล่าว มา ซึ่งผลการวิจัยที่ศึกษาสภาพนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยในประเทศไทย หรือ อเมริกา มีลักษณะใกล้เคียงกับสภาพนิสิตนักศึกษาในปัจจุบันของประเทศไทย คือ

1. ปีหนึ่ง นิสิตนักศึกษารู้สึกตื่นเต้นสนใจต่อทุก ๆ สิ่งรอบด้านไม่ว่า จะเป็นกิจกรรมการเรียนหรือกิจกรรมสังคมในมหาวิทยาลัย เขาอยาก เรียนมีความ ตั้งใจในการศึกษา และอยากปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมมหาวิทยาลัย พร้อมทั้งจะ สนับสนุนและ เชื่อฟังคำสั่งสอนของอาจารย์

2. ปีที่สอง เขาไม่ค่อยพอใจครู-อาจารย์ เริ่มมีความคิดขัดแย้งและ เป็นปฏิปักษ์ต่อมหาวิทยาลัย มีความรู้สึกว่าเขาเอง เป็นผู้ใหญ่ขึ้น

3. ปีที่สาม เขามักสงบเงียบ ชอบอยู่กับกลุ่มเพื่อนของเขามากกว่ามี ความเฉยเมยต่อสังคมมหาวิทยาลัยและต่อการศึกษา อาจมีความคิดที่จะ เริ่มมี เพื่อนต่างเพศที่สนิทพอจะเป็นคู่รักต่อไปได้

4. ปีที่สี่ เขาจะไม่ค่อยยุ่งเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่จะเริ่มสนใจ เรื่องเกี่ยวกับการงาน การศึกษาต่อ และความก้าวหน้าในอนาคต

ส่วนทองเรียน อมรรัชกุล (2525) ได้ข้อสรุปงานวิจัยในประเทศไทย ที่เกี่ยวกับการพิจารณา ความแตกต่างในระดับชั้นปีดังนี้

นิสิตชั้นปีที่ 1 ที่เริ่มเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย หวังความสำเร็จในเชิง วิชาการ สนใจในการศึกษาหาความรู้ ความคิดต่าง ๆ ต้องการแสวงหาความ เข้าใจตนเอง (Self-Understanding) รวมทั้งแสวงหาเอกลักษณ์ของตนเอง

มีความเป็นมิตร ผูกพันอยู่กับเพื่อน ชอบรวมอยู่ในกลุ่มและ เป็นผู้ที่มีมนุษยธรรม
สุภาพ เรียบร้อย ให้ความคุ้มครองและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ความรู้สึกทั่วไปของ
นิสิตพวกนี้ คือ หังกลัวและตื่นเต้น นิสิตปีที่หนึ่งนี้จะสนใจ เข้าร่วมกิจกรรมทุก
ประเภทในมหาวิทยาลัย

นิสิตชั้นปีที่ 2 เริ่มเกิดความไม่พอใจมหาวิทยาลัย บางกรณีอาจมีความ
รู้สึกเฉย ๆ เบื่อ ไม่ยินดียื่นรายชื่อสภาพทั่วไปในมหาวิทยาลัย ทั้งนี้เพราะพวกนี้
ถูกทอดทิ้ง ไม่ได้รับการเอาใจใส่ จนกระทั่งเกิดความรู้สึกขึ้นมาเองว่า คนเอง
เป็นคนขาดความรับผิดชอบ ดังนั้นทางออกของนิสิตชั้นปีที่ 2 เหล่านี้ คือการริเริ่ม
สร้างความเป็นแบบแผนของกลุ่มย่อยขึ้นมาจนเกิดเป็นวัฒนธรรมเพื่อนฝูงขึ้น (Peer Culture)

นิสิตชั้นปีที่ 3 นิสิตชั้นปีนี้จะมีความรับผิดชอบและความเป็นอยู่ของตนเอง
เป็นเอกลักษณ์เฉพาะในลักษณะที่สูงมาก สำหรับกลุ่มนิสิตชั้นปี 3 ด้วยกันเองอาจ
มีความคิดเห็นแตกแยกออกไปน้อยมาก มีความคิดเห็นไปในแนวเดียวกันเป็นส่วน
ใหญ่ มีค่านิยมคล้ายคลึงกันและทุกคนมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์
ลักษณะที่คล้ายนิสิตปีที่ 2 คือ ความไม่พอใจมหาวิทยาลัยในด้านต่าง ๆ รวมทั้งมี
ข้อวิพากษ์วิจารณ์มหาวิทยาลัยด้วย

นิสิตชั้นปีที่ 4 พวกนี้มีแนวโน้มที่จะเห็นความสนใจออกจากมหาวิทยาลัย
จะเข้ามาเพียงมีส่วนร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย เริ่มตั้งแต่ไม่สนใจ
วัฒนธรรมความเป็นอยู่ของนิสิต รวมทั้งไม่ยอมรับระเบียบประเพณีของนิสิตด้วย
กันเอง รับผิดชอบใหญ่แล้วจะสนใจกับเรื่องส่วนตัว เฉพาะอย่างยิ่งชีวิตภายหลัง
สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยไปแล้ว

จากเหตุผลและงานวิจัยดังกล่าวมา จะเห็นได้ว่านักศึกษาที่ศึกษาอยู่
ในชั้นปีและสาขาวิชาที่ต่างกัน จะมีลักษณะแตกต่างกัน ซึ่งอาจจะมีผลต่อแบบการ
เรียนด้วย ผู้วิจัยจึงนำมาตั้งเป็นสมมุติฐานว่า นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในต่างระดับ
ชั้นปี และต่างสาขาวิชาต่างกัน จะมีแบบการเรียนที่แตกต่างกัน

ลักษณะของนิสิตนักศึกษาที่มีความแตกต่างกันในด้านความสนใจ และ
ความต้องการนี้ ถ้าเข้าใจและรู้ว่าเขาต้องการอะไร จะทำให้ผู้บริหาร และ
คณาจารย์ช่วยกันปรับพฤติกรรมของนิสิตนักศึกษาและการเรียนการสอนได้อย่าง
สอดคล้องและเหมาะสมยิ่งขึ้น (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2530) ฉะนั้น
การศึกษาแบบการเรียนของนิสิตนักศึกษาจึงนับว่าเป็นเรื่องที่สำคัญมาก สำหรับ
การนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน เพื่อสร้างเสริมประสิทธิภาพ
การเรียนรู้ของนักศึกษาต่อไป อย่างไรก็ตาม ประสิทธิภาพทางการเรียนรู้นั้นมี
ใช้ว่าจะอยู่ที่ระบบการจัดการเรียนการสอนเท่านั้น ย่อมขึ้นอยู่กับทักษะทางการศึกษา
ของตัวผู้เรียนด้วยว่าเป็นอย่างไร มีกัณนิสัยในการศึกษาอย่างไร ซึ่งจะส่งผล

โดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา กิจกรรมที่สำคัญที่สุดของผู้เรียน ได้แก่ การเรียนด้วยตนเอง การใช้เวลาในห้องเรียนและห้องสัมมนา การบูรณาการสิ่งเคราะหฺ์และรวบรวมความรู้ จะต้องกระทำโดยตัวผู้เรียนเท่านั้น ผู้เรียนต้องมีเวลาศึกษาด้วยตนเอง ผู้สอนสามารถช่วยได้โดยทางอ้อมเท่านั้น ซึ่ง ไดเนอร์ (Diners. 1970) พบว่า นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะมีนิสัยและทัศนคติในการเรียนดีกว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของไพฑูรย์ สีนลารัตน์ ที่พบว่า นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จะมีลักษณะทางวิชาการสูงกว่านิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ (ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, 2526)

สำหรับการเรียนอย่างมีประสิทธิภาพนั้น การวางแผนการเรียนนับว่าเป็นสิ่งสำคัญซึ่ง นิยะดา ศรีจันทร์ (2531) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของการวางแผนการเรียนว่ามีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. จัดเวลา นักศึกษาจะต้องจัดแบ่งเวลาส่วนหนึ่งของแต่ละวันไว้สำหรับการศึกษาบทเรียนโดยเฉพาะ วิธีที่ถูกคือ หาเวลาทบทวนบทเรียนซ้ำ ๆ เป็นระยะ ๆ ควรเลือกเวลาที่สดชื่นไม่่ง่วงเหงาหาวนอน หรือไม่เหนื่อยจนเกินไป ระยะเวลาของแต่ละครั้งควรพอเหมาะไม่ยาวนานหรือสั้นเกินไป

2. เลือกสถานที่ สถานที่เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้การศึกษาบทเรียนมีประสิทธิภาพหรือไม่ หลักคือหาสถานที่ซึ่งมีสิ่งดึงดูดความสนใจจากบทเรียนให้น้อยที่สุด

3. วางแผนให้รางวัลกับตัวเองจากการทบทวนบทเรียน สำหรับนักศึกษา รางวัลก็คือปริญญา ซึ่งก็มักจะอีกหลายปี เกเรก็ยังมีอีกหลายเดือนหรือหลายอาทิตย์ข้างหน้า รางวัลบางครั้งจึงไม่แรงพอ นักศึกษาจึงควรวางแผนระยะสั้นสำหรับการให้รางวัลตัวเองหลังการศึกษาบทเรียนแต่ละครั้ง เช่น บอกกับตัวเองหลังการเรียนบทเรียนนี้จบ ก็จะได้อาหารอร่อยสักจาน หรือโปรแกรมทีวีสักเรื่อง เป็นต้น

นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงเทคนิคการเรียนที่มีประสิทธิภาพไว้ว่า เทคนิควิธีการเรียนที่เหมาะสมนั้น จะเป็นกุญแจไปสู่ความสำเร็จในการเรียนระดับมหาวิทยาลัย คนที่มีศักยภาพทางสติปัญญาเท่าเทียมกัน อาจมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะใช้เทคนิคทางการเรียนที่มีประสิทธิภาพไม่เท่าเทียมกันหรือคนที่มีศักยภาพทางสติปัญญาต่ำกว่า สามารถมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้เท่าเทียมกับคนที่มีศักยภาพทางสติปัญญาสูงกว่า ทั้งนี้เพราะใช้เทคนิคทางการเรียนที่มีประสิทธิภาพสูงกว่า นักศึกษาทุกคนมีศักยภาพที่จะเรียนรู้ ให้สำเร็จได้ใกล้เคียงกัน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบแวดล้อมหลายประการ แต่สิ่งหนึ่งที่แน่นอนก็คือ การฝึกนิสัยถูกต้องเกี่ยวกับวิธีเรียน และการใช้เทคนิคการเรียนที่มี

ประสิทธิภาพ การที่จะฝึกตัวเองให้มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีการเตรียมตัว มีการวางแผนเพื่อบังคับตัวเองให้พร้อมที่จะเรียนรู้

ลักษณะของนักศึกษาที่เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่ง ประธาน วัฒนวานิช (2529) ได้ทำการศึกษาแล้วรวบรวมข้อค้นพบจากนักจิตวิทยาและนักแนะแนวการศึกษาหลายท่านไว้ว่า นักศึกษาผู้มีประสิทธิภาพได้แก่ผู้มีลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1. มีตาราง เวลาเรียนอย่างสม่ำเสมอ
2. ทำงานตามตาราง เวลาที่กำหนดไว้
3. มักจะทำงานในเวลาที่กำหนดไว้ทุกวันอย่างสม่ำเสมอ
4. มักจะทำงานในสถานที่ที่กำหนดไว้อย่างสม่ำเสมอ
5. มักจะทำงานในระยะเวลาไม่ยาวนาน และหยุดพักระหว่างทำงาน
6. ทบทวนคำสอนหลังจากฟังคำบรรยายแล้วจดอย่างไม่ชักช้า
7. ไม่ปล่อยงานค้างอยู่จนนาทีสุดท้าย
8. ไม่เสียสมาธิจดง่าย
9. ไม่ใช้การสอบเป็นแรงจูงใจในการเรียน
10. อ่านหนังสือก่อนเข้าชั้นเรียนตามสมควร
11. เข้าฟังการบรรยาย สัมมนาหรือทบทวนการสอน
12. มักจะไม่ค่อยละเลยวิชาที่ยากมากกว่าวิชาอื่น
13. มีความรู้ในการใช้บริการห้องสมุด
14. ทำตามแผนการเรียนที่วางไว้อย่างสม่ำเสมอ
15. ปรับปรุงคำบรรยาย (ที่จดจากห้องเรียน) อยู่เสมอ
16. ทำงานที่ได้รับมอบหมายได้ภายในกำหนดโดยไม่ล่าช้ามาก
17. การเรียนเป็นสิ่งรื่นรมย์
18. เมื่อมีแรงกระตุ้นจะทำงานได้ดี
19. ไม่ทำงานหนักมาก เกินไปในวันหยุด

และลักษณะของนักศึกษาที่เรียนอย่างไม่มีประสิทธิภาพคือ

1. มักจะละทิ้งงานไว้ก่อนแล้วจึงค่อยทำเมื่อถึงนาทีสุดท้าย
2. เสียสมาธิหรือหันเหความสนใจไปจากการเรียนได้โดยง่าย
3. เมื่อทำงานที่ยาก ๆ จะสูญเสียความสนใจได้โดยง่าย
(ขาดความพยายาม)
4. ใช้การสอบเป็นเครื่องกระตุ้นการเรียน
5. ส่วนใหญ่ไม่มีตาราง เวลาการทำงานอย่างสม่ำเสมอ

จากข้อค้นพบทำให้ทราบว่า ผู้ประสบความสำเร็จหรือไม่ประสบความสำเร็จทางการศึกษา ส่วนมากประพฤติปฏิบัติคนอย่างไร ความที่ ปรีชาฉัตรอุคตมะโยธิน (2529) ได้กล่าวว่า ความสำเร็จในการเรียนไม่ได้ขึ้นอยู่กับความสามารถและความพากเพียร แต่เพียงอย่างเดียว หากยังต้องอาศัยวิธีการเรียนอย่างมีประสิทธิภาพช่วยอีกด้วย ในระดับมหาวิทยาลัยจะมีการศึกษาที่แข่งขันกันมากขึ้น จะต้องช่วยตัวเองมากขึ้น จะไม่มีใครบอกว่าเมื่อไรควรศึกษา และจะศึกษาอย่างไร ผู้เรียนจะต้องเตือนตัวเอง ทักษะที่สำคัญที่สุดที่จะได้รับการศึกษาและติดตัวไป คือ การทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม สิ่งที่สำคัญประการหนึ่งของการจัดการเรียนการสอน คือ เรื่องของการคำนึงถึงตัวผู้เรียนเป็นหลัก ว่าเขาชอบแบบการเรียนแบบใด ผู้สอนพึงจัดการสอนให้เหมาะสมสอดคล้องกับแบบการเรียนของเขาให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทั้งนี้เพื่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพดังที่ พุทธิย์ สีนลารัตน์ (2525) ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนการสอนจะ เกิดได้ดั่งนั้นก็ต่อ เมื่อแบบการสอนของครูมีความสัมพันธ์กับแบบการเรียนของนักศึกษา ครูจะต้องศึกษาและพัฒนาแบบการสอน (Teaching Styles) คู่ไปกับการเรียนรู้แบบการเรียน (Learning Styles) ของนักศึกษา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยต่างประเทศ

การศึกษาเรื่อง แบบการเรียน ของ แพตริเซีย กิลด์ (Patricia Guild, 1980) เป็นความพยายามที่จะนำเอาแบบการเรียนมาใช้ให้เป็นประโยชน์สำหรับครู การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสาร เพื่อจะหาข้อมูลที่เหมาะสมสำหรับครู โดยการเสนอข้อมูลในรูปของแนวทาง และเสนอแนะต่อการประยุกต์ใช้ในห้องเรียน และได้ชี้ให้เห็นแนวทาง 5 ประการ สำหรับครูที่จะนำมาใช้ในห้องเรียน คือ

1. นักศึกษามีแนวทางในการเรียนแตกต่างกัน ซึ่งอาจจัดให้เป็นลักษณะแบบการเรียนของแต่ละคน
2. คุณลักษณะของแบบการเรียน สามารถประเมินและจำแนกได้
3. คุณลักษณะของแบบการเรียน มีผลต่อบุคคลในทิศทางที่ต่างกันและมีปัจจัยหลายประการที่มีผลต่อแบบการเรียนของบุคคล
4. ทฤษฎีแบบการเรียน มีความสำคัญที่จะนำมาใช้สำหรับการเรียนการสอนในห้องเรียน
5. แบบการสอนที่มีอยู่ จะมีผลต่อแบบการเรียนและผลการเรียน

ในปี 1962 เจมส์ (James) ได้ศึกษาถึงการจัดผู้เรียนให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางการเรียนแบบต่างๆ ว่ามีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพอใจในกระบวนการทางการศึกษาของผู้เรียน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักบิน 500 คน กลุ่มแรกทดลองให้เรียนแบบอิสระ ให้อ่านและศึกษาด้วยตนเอง อีกกลุ่มหนึ่งให้เรียนแบบบรรยายผ่านเครื่องบินที่เสียงแล้วประเมินผล โดยให้ตอบข้อสอบ และสำรวจความชอบในวิธีการสอน ผลการทดลองแสดงให้เห็นว่า วิธีเรียนมีความสัมพันธ์กับการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือมีความแตกต่างของคะแนนระหว่างผู้ที่เรียน โดยวิธีสอนที่ตนชอบกับผู้เรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนที่ตนไม่ชอบ

ต่อมาในปี 1970 เอ็นทวิสเซล และ โดโรธี (Entwistle and Dorothy) ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ของบุคลิกภาพ วิธีการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า นักศึกษาที่มีบุคลิกภาพแบบเก็บตัว มีนัยในการเรียนหรือวิธีการเรียน และผลสัมฤทธิ์ดีกว่านักศึกษาที่มีบุคลิกภาพแบบแสดงตัว และสรุปผลไว้ว่า นักศึกษาที่เรียนที่จะมีบุคลิกภาพแบบเก็บตัว มีวิธีการเรียนที่มีแรงจูงใจในการเรียนสูงและมีอารมณ์มั่นคง

การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับที่ 1 ในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในมลรัฐอินดีแอนา (Indiana) สองกลุ่ม โดยใช้วิธีเรียนต่างกันคือ กลุ่มทดลอง เรียนแบบกระบวนการกลุ่ม (Group Dynamics) และกลุ่มควบคุมเรียนแบบเดิมโดย เจมส์ โจเซฟ เล็กซ์ (James Joseph Lex, 1975) ผลปรากฏว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างกลุ่มทั้งสอง แต่นักศึกษาในกลุ่มทดลองแบบกระบวนการกลุ่ม รู้สึกพอใจต่อประสบการณ์ที่ได้รับ และชอบการเรียนแบบกระบวนการกลุ่มนี้มาก เพราะมีเวลาได้แสดงความคิดเห็นของตนเอง และรู้สึกอิสระในการเรียน

ส่วนพอพแฮม และมัวร์ (Phopham and Moore, 1960) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนิสัยในการเรียนทัศนคติต่อการเรียนและการปรับตัวกับผลสัมฤทธิ์ทางด้านการเรียนโดยศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 287 คน โดยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบสำรวจนิสัยและทัศนคติในการเรียน และแบบทดสอบการปรับตัวทางด้านการเรียน ผลปรากฏว่า นิสัยในการเรียน ทัศนคติต่อการเรียนและการปรับตัวทางด้านการเรียนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางด้านการเรียน

งานวิจัยเกี่ยวกับแบบการเรียนกับบุคลิกภาพและประสบการณ์ในอาชีพของผู้เรียนทางการศึกษาและผู้ทำงานทางด้านสังคม ของทอร์กกรูด (Torgrude, 1980) พบว่า บุคลิกภาพและแบบการเรียนมีความสัมพันธ์กัน คุณลักษณะทางการศึกษาและประสบการณ์ทางด้านอาชีพ สัมพันธ์กับแบบการเรียน แต่ไม่สัมพันธ์กับ

การปรับตัวโดยการวิจัยครั้งนี้กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาปริญญาโทและปริญญาเอก 300 คน ใช้แบบสอบถามวัดการพัฒนาคุณลักษณะ

จากการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษาที่มีแบบการเรียนรู้แบบพึ่งพา แบบอิสระ และแนวปฏิบัติในการอ่านหนังสือที่ตีพิมพ์ของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนโคช เอลลิส แพทริเซีย แอนนี ทรีฟราย (Ellis Patricia Anne Trefry, 1988) การศึกษาดังกล่าวเป็นการศึกษาเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างแบบการเรียนรู้ และระดับผลการอ่านของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนในรัฐฟลอริดา โคชใช้กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษา 208 คน ในวิทยาลัยชุมชน 4 แห่ง โคชใช้เครื่องมือทดสอบทักษะการอ่านของ เนลสัน และ เคนนี (Nelson - Denny)(NDRT) และ เครื่องมือการจกกลุ่มแบบการเรียนรู้ของ วิทกินน์ (GEFT) โคชจัดเป็นแบบพึ่งพาและแบบอิสระ (Dependent/Independent) ผลปรากฏว่า นักศึกษาร้อยละ 60.5 ของนักศึกษากลุ่มแบบพึ่งพามีลักษณะขาดความเป็นผู้นำ และร้อยละ 32 ของกลุ่มอิสระมีลักษณะขาดความเป็นผู้นำ นักศึกษาจำนวน 1 ใน 4 มีลักษณะเป็นแบบอิสระ นักศึกษาที่มีแบบการเรียนรู้แบบอิสระมีทักษะการอ่านที่ละเอียดอ่อน มีความสัมพันธ์ของข้อมูล มีเหตุผล ข้อเท็จจริงที่คิดว่าแบบพึ่งพา ค่าเฉลี่ยของข้อความถามของกลุ่มพึ่งพา และกลุ่มอิสระมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โคชภาพรวมของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนมีลักษณะเป็นแบบพึ่งพามาก โคชนักศึกษหญิงมีลักษณะพึ่งพามากกว่านักศึกษาชาย

จากการศึกษาวิจัยในหลักสูตรคุุณภูมิบัณฑิต ณ มหาวิทยาลัยมิสซูรี โคลัมเบีย ของทัสนา ทาญพล (Hanpol, Tassana, 1987) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ของกลุ่มแบบการเรียนรู้ ความเข้าใจในแบบการสอน และความสำเร็จในการศึกษาของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยไทย โคชใช้กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาจำนวน 74 กลุ่ม ในมหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่ลงทะเลเบียนเรียน วิชาชีววิทยาเบื้องต้น และกำหนดแบบการเรียนรู้โคชใช้รายการแบบการเรียนรู้ของ โคลบ (Kolb) กำหนดแบบการสอนเป็น 2 แบบคือ แบบการใช้เทปบันทึกภาพของอาจารย์ผู้สอน (VEDIO) กับการสอนโคชใช้เครื่องมือสมบุรณ์ ซึ่งกำหนดโคชอาจารย์ผู้สอนเป็นภาษาไทย และอยู่ในขอบข่ายของรายการของโคลบ ผลการศึกษา ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างแบบการสอนกับแบบการเรียนรู้และความสำเร็จของนักศึกษา เลขนงานวิจัยนี้จะต้องพิจารณาถึงค่าของความสัมพันธ์ระหว่างแบบการเรียนรู้กับแบบการสอนอย่างรอบคอบกว่านี้

ในปี 1989 แอทเวลล์ (Atwell) ได้ทำการศึกษาผลกระทบของแบบการเรียนรู้ที่มีต่อความสำเร็จในขอบเขตวิชาการของนักศึกษาวอเมริกันพื้นเมืองของวิทยาลัยมอนทานา โคชใช้แบบวัดแบบการเรียนรู้แคนฟิลด์ (Canfield Learntng Style CLS) ผลการศึกษาได้พบความแตกต่างที่สำคัญทั้งหมด

39 ประการ ในความแตกต่างเหล่านี้ได้แนะนำว่าแบบการเรียนจะช่วยให้นักศึกษาประสบความสำเร็จในขอบเขตของวิชาทั้งหมด นักศึกษาควรจะมีระดับความหวังในเรื่องแบบการเรียนและควรจะได้รับคำปรึกษาเกี่ยวกับวิธีในการเรียน ผู้สอนก็ควรจะใช้วิธีสอนต่าง ๆ กัน และในปีเดียวกันนี้ เอเดนูกา (Adenuga, 1989) แห่งมหาวิทยาลัยแห่งรัฐโอริโอวา ก็ได้ศึกษาเรื่องความพร้อมและการเรียนรู้โดยตรงด้วยตนเองและแบบการเรียนที่ชอบของผู้เรียนวัยรุ่น โดยมีวัตถุประสงค์หลักที่ต้องการจะชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากร แบบการเรียนและการเรียนรู้โดยตรงด้วยตนเองของนักศึกษาวัยรุ่นอเมริกันและนักศึกษาต่างชาติ ทั้งนี้ ศึกษามีพื้นฐานอยู่บนการเรียนรู้โดยตรงด้วยตนเองของวัยรุ่นและกรอบทฤษฎีการเรียนรู้แบบประสบการณ์ กำหนดความคิดรวบยอดและการทดสอบ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา 178 คน ผลการศึกษาได้ชี้ให้เห็นว่าโปรแกรมปริญญาและความเป็นชาติ มีอิทธิพลโดยตรงต่อความพร้อมสำหรับการเรียนรู้โดยตรงด้วยตนเองรวมทั้งแบบการเรียนที่ชอบมากกว่า และระดับการศึกษาที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อระดับความพร้อมของแต่ละบุคคล สำหรับการเรียนรู้โดยตรงด้วยตนเอง

การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแบบการเรียนของนักศึกษาอายุรเวทย์ ศึกษ ฮิค-เรอท์ (Hick-Rheault, 1989) ต้องการที่จะสร้างสัคส่วนทางด้านจิตของแบบวัดแบบการเรียนของ กราชา และไรซ์แมน วัดแบบการเรียนของนักศึกษาอายุรเวทย์ในอิลลินอยส์ อ้างอิงแบบการเรียนถึงความสามารถทางการแพทย์และความสำเร็จทางวิชาการ และเชื่อมแบบวัดแบบการเรียนของกราชาและไรซ์แมน กับ แบบที่คเวค (Dweck) ได้บรรยายไว้ ศึกษที่กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาจำนวน 147 คน จาก 3 ใน 4 วิทยาลัยในอิลลินอยส์ แสดงให้เห็นการวิเคราะห์ที่ได้แบ่งออกได้ชัดเจนเป็นอย่างดีของแบบวัดแบบการเรียน 6 แบบของ กราชา และไรซ์แมน คือ แบบร่วมมือ แบบแข่งขัน แบบอิสระ แบบพึ่งพาแบบมีส่วนร่วมและแบบหลีกเลี่ยง ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทางลบสูงระหว่างแบบหลีกเลี่ยงกับแบบมีส่วนร่วม มีคำแนะนำว่าทั้งสองแบบนี้มีส่วนที่เป็นปลายที่ตรงกันข้ามใน Continuum เคียวกันจากการรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาจำนวน 122 คน ในเวลา 2-4 ครั้ง เป็นระยะเวลามากกว่า 2 ปี ความหมายที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละแบบวัดของ กราชา และไรซ์แมน ได้มีการทดสอบการวิเคราะห์ทางสถิติได้แสดงให้เห็นว่าแบบการเรียนได้เปลี่ยนแปลงไประหว่างวิทยาลัย การวิจัยลดลงไปในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงนี้จำเป็นต้องอาศัยประสบการณ์ทางการศึกษาเป็นพิเศษ อันที่จริงแล้ว การแสดงความคิดเห็นนี้ได้ทำให้เห็นว่ามีนักศึกษาจำนวนน้อยมากที่แสดงแบบการเรียนออกมาตามที่ตั้งใจ

งานวิจัยในประเทศไทย

มีผู้ศึกษาและได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับลักษณะผู้เรียน การเรียนการสอน บัณฑิตที่มีผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา และแนวทางการเรียนของนักศึกษาดังต่อไปนี้

นภาพร เมษรักษานิช (2515) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนิสัย และทัศนคติในการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเปรียบเทียบนิสัยและทัศนคติในการเรียนระหว่างนักเรียนที่มีสาขาวิชาต่างกัน โดยใช้แบบสำรวจนิสัย และทัศนคติในการเรียนของบราวน์และโฮลท์ซแมน พอร์ม เอช (The Survey of Study Habits and Attitudes : Brown and Holzman : Form H) เป็นเครื่องมือในการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า นิสัยและทัศนคติในการเรียนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีนิสัยและทัศนคติในการเรียนดีกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ด้านนิสัยและทัศนคติในการเรียนระหว่างเพศชายและหญิงไม่แตกต่างกันโดยทั่วไป นิสัยและทัศนคติในการเรียนของนักเรียนต่างสาขาวิชาจะแตกต่างกัน

ต่อมา สุจิตร์ ศิริรัตน์ (2522) ได้สร้างแบบสำรวจนิสัยและทัศนคติในการเรียนระดับอุดมศึกษา โดยแบ่งเป็น 4 องค์ประกอบ คือ การหลีกเลี่ยงการผลิตเวลาวิธีการทำงาน การยอมรับในตัวครู และการยอมรับคุณค่าของการศึกษาโดยใช้กลุ่มตัวอย่าง เป็นนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1, 2, 3 และ 4 ของมหาวิทยาลัยของรัฐ ในกรุงเทพมหานครปีการศึกษา 2521 รวม 7 มหาวิทยาลัย ผลการวิจัยการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยจากแบบสำรวจ ปรากฏว่า องค์ประกอบด้านการผลิตเวลาและวิธีการทำงาน คะแนนเฉลี่ยของนิสิตและนักศึกษาหญิงสูงกว่านิสิตนักศึกษาชาย ในระดับเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ความล่าช้า ส่วนต่างระดับชั้นกันมีคะแนนเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน องค์ประกอบด้านการยอมรับในตัวครูและการยอมรับคุณค่าของการศึกษาและนิสิตนักศึกษาชายและหญิง ในระดับชั้นเดียวกันและต่างระดับชั้น มีคะแนนเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน

สำหรับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาส่วนตัว และสัมฤทธิ์ผลของนักศึกษามหาวิทยาลัยโดย อรพินทร์ นิมิตรนิวัฒน์ (2522) ได้ใช้กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัย 9 แห่ง จำนวน 1,529 คน ใช้แบบสำรวจที่คัดแปลงมาจากแบบสำรวจปัญหาของมูนีย์ พอร์ม ซี ผลปรากฏว่า ปัญหาส่วนตัวทางด้านการเงิน ด้านกิจกรรม และการบริการของมหาวิทยาลัย ด้านเพื่อนและการเข้าสังคมด้านความสัมพันธ์กับเพศตรงข้าม ด้านการปรับตัวทางการเรียนมีความสัมพันธ์กับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยส่วนกลางและปัญหาส่วนตัว

ด้านการปรับตัวทางด้านการเรียน บุคลิกภาพความสัมพันธ์กับเพศตรงข้าม ด้านอารมณ์ และความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตน สามารถใช้ทำนายสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักศึกษาได้

ส่วนประยศน์ คุปต์ กาญจนากุล (2525) ได้ศึกษาแบบการเรียนของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 4 สาขาวิชา คือ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ สาขาวิชาศาสตร์ประยุกต์ สาขาสังคมศาสตร์ และสาขามนุษยศาสตร์ โดยการใช้วิธีแบบสุ่มตัวอย่างแบบแยกประเภท (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบวัดแบบการเรียนของนิสิตนักศึกษาแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งคัดแปลงมาจากแบบวัดแบบการเรียนของนิสิตนักศึกษาที่สร้างโดย กราชา และไรซ์แมน ใช้วัดแบบการเรียน 6 แบบ คือ แบบอิสระ (Independent) แบบหลีกเลี่ยง (Avoidance) แบบร่วมมือ (Collaborative) แบบพึ่งพา (Dependent) แบบแข่งขัน (Competitive) และแบบมีส่วนร่วม (Participant) ผลปรากฏว่า นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยชอบแบบการเรียน 4 แบบ คือ ชอบแบบการเรียนแบบร่วมมือค่อนข้างสูง ชอบแบบการเรียนแบบมีส่วนร่วม แบบพึ่งพา แบบอิสระ อยู่ในระดับปานกลาง ไม่ชอบแบบการเรียนแบบหลีกเลี่ยง และแบบแข่งขัน นิสิตชายและนิสิตหญิงมีแบบการเรียนแบบอิสระ แบบพึ่งพา แบบมีส่วนร่วมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ คือ นิสิตชายชอบแบบการเรียนแบบอิสระสูงกว่านิสิตหญิง นิสิตหญิงชอบแบบการเรียนแบบพึ่งพาและมีส่วนร่วมสูงกว่านิสิตชาย นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงชอบแบบการเรียนแบบร่วมมือและแบบมีส่วนร่วมสูงกว่านิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ นิสิตที่ศึกษาในระดับชั้นปีต่างกัน มีแบบการเรียน แบบพึ่งพาแตกต่างกัน คือ นิสิตชั้นปีที่ 1 ชอบแบบการเรียนแบบพึ่งพามากกว่าชั้นปีอื่น ๆ และนิสิตชั้นปีที่ 4 ชอบแบบการเรียนแบบพึ่งพาน้อยที่สุด นิสิตในสาขาวิชาที่ต่างกันมีแบบการเรียนแบบอิสระแบบพึ่งพา และแบบมีส่วนร่วมแตกต่างกัน

ในปีต่อมา อูไรรัตน์ ศรีสววย (2526) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแบบการเรียนกับเพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับชั้นปีและวิชาเอกของนักศึกษาวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร และหาความสัมพันธ์ระหว่างแบบการเรียนแบบต่าง ๆ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 566 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบวัดแบบการเรียนของ แอนเจนี กราชา และเซอร์จิล ไรซ์แมน ผลการวิจัยพบว่า

1. นักศึกษาของวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร มีลักษณะการเรียนแบบมีส่วนร่วมและแบบร่วมมืออยู่ในเกณฑ์สูง มีลักษณะแบบการเรียนแบบพึ่งพา แบบอิสระและแบบแข่งขันอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง มีลักษณะการเรียนแบบหลีกเลี่ยงอยู่ในเกณฑ์ต่ำ
2. แบบการเรียนแบบพึ่งพา มีความสัมพันธ์กับเพศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักศึกษาที่มีวิชาเอกต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติในแบบการ เรียนแบบหลัก เลียง และแบบพึ่งพา ส่วนแบบการ เรียนแบบอื่น ไม่มีความสัมพันธ์กับเพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับชั้นปี และวิชาเอก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. แบบการ เรียนแบบต่าง ๆ ส่วนมากมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับค่อนข้างต่ำ และในระดับปานกลาง โดยเฉพาะแบบการ เรียนแบบหลัก เลียงกับแบบมีส่วนร่วมสัมพันธ์กันในทางลบ และแบบการ เรียนแบบมีส่วนร่วมกับแบบร่วมมือสัมพันธ์กันในทางบวก

จากการศึกษาเปรียบเทียบแบบการ เรียนของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ในระดับอุดมศึกษา โดย ชวนสิทธิ์ สุชาติ (2532) ได้ทำการศึกษานิสิตชั้นปีที่ 4 จากสาขาการศึกษาวิชาเอกภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษาคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ โดยจัดแบ่งแบบการ เรียนออกเป็น 6 แบบตามแนวของกรราชา และไรซ์แมน การศึกษาพบว่านิสิตที่มีวิชาเอกแตกต่างกันมีแบบการ เรียนแบบหลัก เลียง แบบมีส่วนร่วม แตกต่างกัน นิสิตมีแบบการ เรียนแบบร่วมมือสูงสุด รองลงมาเป็นแบบมีส่วนร่วม แบบอิสระ แบบพึ่งพา แบบแข่งขัน แบบหลัก เลียงต่ำสุด นิสิตหญิงมีแบบการ เรียนแบบพึ่งพาสูงกว่านิสิตชาย นิสิตชายมีแบบการ เรียนแบบอิสระสูงกว่านิสิตหญิง และนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนต่ำมีแบบการ เรียนแบบหลัก เลียงสูงกว่านิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์สูง ส่วนนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนสูงมีแบบการ เรียนแบบมีส่วนร่วมสูงกว่านิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนต่ำ จากงานวิจัยของ คาริ กุลประสิทธิ์ (2532) ซึ่งได้ศึกษาแบบการ เรียนของนักศึกษาเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยเปรียบเทียบแบบการ เรียนต่าง ๆ ของนักศึกษา จำแนกตาม เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และระดับชั้นปี ผลการวิจัยปรากฏว่า นักศึกษามีแบบการ เรียนแบบร่วมมืออยู่ในเกณฑ์มาก รองลงมาเป็นแบบการ เรียนแบบอิสระ แบบพึ่งพาและแบบแข่งขัน ตามลำดับ อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง อันดับสุดท้าย ได้แก่ แบบหลัก เลียงอยู่ในเกณฑ์น้อย นักศึกษาชายและหญิงมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในแบบการ เรียนแบบอิสระและแบบแข่งขัน นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนสูงและต่ำ ไม่มีแบบการ เรียนแบบใดที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นักศึกษาชั้นปีที่ 1-4 มีแบบการ เรียนแบบแข่งขันแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักศึกษาชั้นปีที่ 2 มีความแตกต่างจากนักศึกษาชั้นปีที่ 4 และ 1 อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งนับว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของทัศนีย์ ศิริวัฒน์ (2532) ซึ่งได้ศึกษาแบบการ เรียนของนิสิตคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงโดยใช้เครื่องมือแบบวัดแบบการ เรียนของกรราชาและไรซ์แมน เช่นเดียวกัน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาชอบแบบการ เรียนแบบมีส่วนร่วมและแบบร่วมมือมาก ส่วนแบบอื่นอยู่ใน

ระดับปานกลาง ได้แก่ แบบอิสระ แบบหลีกเลี่ยง แบบพึ่งพา และ แบบแข่งขัน นักศึกษาชั้นปีที่ 1-4 ชอบแบบการเรียนแบบแข่งขันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนแบบอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่างกัน สำหรับนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและต่ำ ชอบแบบการเรียนแต่ละแบบไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ ยังได้หาแบบการเรียนของนักศึกษาที่มาเรียนเป็นประจำ กับมาเรียนเป็นครั้งคราวและไม่เคยมาเรียน พบว่า นักศึกษาที่มาเรียนเป็นประจำชอบแบบการเรียนแบบหลีกเลี่ยงแตกต่างจากนักศึกษาที่มาเรียนเป็นครั้งคราว และไม่ เคยมาเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนแบบการเรียนอื่น ๆ พบว่า ไม่มี ความแตกต่างกัน

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การจัดการศึกษา การเรียนการสอน ลักษณะของนิสิตนักศึกษา ปัญหาส่วนตัวของนิสิตนักศึกษา ทศนคติในการเรียน ตลอดจนแบบการเรียนของนิสิตนักศึกษา สาขาวิชา ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของ นิสิตนักศึกษา ระดับชั้นปี จะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันโดยตลอด

สภาพภาพของมหาวิทยาลัย เอกชน

สำหรับสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ได้เริ่มมีส่วนเข้าร่วมดำเนินการจัดการศึกษาในช่วงระยะของแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาลดับที่ 3 ในระบบ จากั้ครั้งร้อยละ 5 จนถึงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาลดับที่ 5 เพิ่มเป็น ร้อยละ 29 ในระยะนี้เอง ได้มีการยกฐานะสถาบันอุดมศึกษาจากวิทยาลัยเป็น มหาวิทยาลัยและได้พัฒนามาอย่างต่อเนื่อง วิทยมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มากขึ้น ๆ ตามลำดับ ครอบงำจนปัจจุบัน ซึ่งอยู่ในระยะของแผนพัฒนาการศึกษา ระดับอุดมศึกษาระยะที่ 6 (2530-2534) และมีแนวโน้มในการพัฒนาอย่างไม่หยุดนิ่ง จึงควรให้ความสนใจกับการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการจัดการเรียน การสอน เพื่อผลิตบัณฑิตที่สถาบันอุดมศึกษา เอกชนได้ เน้นให้ความสำคัญเป็นบทบาท แรก ทั้งนี้การศึกษาแบบการเรียนของนักศึกษา เป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่ง เพื่อใช้พิจารณา ว่า นักศึกษามีลักษณะและวิธีการศึกษาอย่างไรและจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการ ศึกษาอย่างไร อันจะเป็นประโยชน์ต่อการนำผลที่ได้ไปใช้ในการจัดการเรียน การสอนของมหาวิทยาลัย เอกชน ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพและลักษณะ การเรียนของนักศึกษา เพื่อพัฒนาการเรียนรู้อของนักศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ต่อไป

ความเป็นมาของมหาวิทยาลัยเอกชน

ในระยะแรกการศึกษาในประเทศไทยเริ่มค้นจากวัดและวัง ต่อมา มีการปฏิรูปการศึกษาในสมัยรัชการที่ 5 การจัดการศึกษาจึง เปลี่ยนมาเป็นการศึกษาในระบบโรงเรียน โดยรัฐเป็นผู้รับภาระจัดการศึกษาตลอดมา

ในปีพ.ศ.2459 ในสมัยรัชกาลที่ 6 มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยแห่งแรกในประเทศไทย คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ต่อมา พ.ศ.2477 ได้มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ขึ้นปี พ.ศ.2485 มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ และศิริราชพยาบาลซึ่งภายหลังได้ขยายรวมเอาคณะต่างๆ เรียกว่ามหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ.2486 ได้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยขึ้นอีก 2 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยศิลปากร หลังจากนั้น ได้มีมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคเกิดขึ้นตามมา คือ สงขลานครินทร์เมื่อปี พ.ศ.2510 ซึ่งจะเห็นว่าเป็นการขยายโอกาสทางการศึกษาให้กว้างออกไป แต่ปรากฏว่ามหาวิทยาลัยที่มีอยู่นั้นรับนักศึกษาได้จำนวนจำกัด

ด้วยเหตุนี้จึงมีเสียงเรียกร้องจากประชาชนให้รัฐบาลปฏิบัติกรอย่างใดอย่างหนึ่งจนในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติระยะที่ 2 (พ.ศ.2510-2514) รัฐจึงได้เริ่มเปิดโอกาสให้เอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาโดยตราพระราชบัญญัติวิทยาลัยเอกชน พ.ศ.2512 ประกาศใช้เมื่อ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2512 มีวิทยาลัยเอกชนที่ได้รับอนุญาตจัดตั้ง เป็นวิทยาลัยเอกชนรวม 6 แห่ง คือ

1. วิทยาลัยเกริก อนุญาตให้จัดตั้ง เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม พ.ศ.2513
2. วิทยาลัยกรุงเทพ อนุญาตให้จัดตั้ง เมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ.2513
3. วิทยาลัยไทยสุริยะ อนุญาตให้จัดตั้ง เมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ.2513 ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นวิทยาลัยศรีปทุมเมื่อวันที่ 31 มกราคม พ.ศ.2515
4. วิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต อนุญาตให้จัดตั้ง เมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ.2513
5. วิทยาลัยพัฒนา อนุญาตให้จัดตั้ง เมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ.2513 แต่ต่อมาวิทยาลัยพัฒนามีปัญหาเกี่ยวกับที่ดิน และผู้ดำเนินการไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้ จึงเพิกถอนใบอนุญาตการจัดตั้งวิทยาลัย
6. วิทยาลัยพาณิชย์ อนุญาตให้จัดตั้ง เมื่อวันที่ 17 มิถุนายน พ.ศ.2513 ต่อมาได้เปลี่ยนเป็นวิทยาลัยการค้า เมื่อวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ.2516

ในระยะเริ่มแรกวิทยาลัยเอกชนทั้ง 6 แห่งได้รับอนุญาตให้เปิดดำเนินการสอนในระดับประกาศนียบัตรเท่านั้นและส่วนใหญ่การสอนจะเน้นหนักในด้านบริหารธุรกิจ บัญชี และเศรษฐศาสตร์ ต่อมาวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2514 คณะรัฐมนตรีได้ลงมติรับหลักการให้วิทยาลัยเอกชนดำเนินการสอนเกิน 3 ปี วิทยาลัยเอกชนทั้ง 6 แห่งจึงได้ขอเปิดดำเนินการสอนถึงขั้นปริญญาตรี

หลังจากนั้นมีวิทยาลัยเอกชนเกิดขึ้นอีกหลายแห่ง ได้แก่ ปีพ.ศ. 2515 จัดตั้งวิทยาลัยอัสสัมชัญบริหารธุรกิจ ปีพ.ศ. 2516 ได้จัดตั้งวิทยาลัยเอกชนอีก 2 แห่ง คือ วิทยาลัยเอเชียอาคเนย์และวิทยาลัยเทคนิคสยาม ปีพ.ศ. 2517 จัดตั้งวิทยาลัยพ่ายพ ปีพ.ศ. 2519 จัดตั้งวิทยาลัยแสงธรรม ปีพ.ศ. 2522 จัดตั้งวิทยาลัยคณาวิสต์

ต่อมาได้มีการปรับปรุงยกเลิกพระราชบัญญัติวิทยาลัยเอกชน พ.ศ. 2512 และตราพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2522 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2522 ซึ่งได้มีกำหนดเงื่อนไขของการเป็นสถาบันอุดมศึกษาเอกชนประเภทต่าง ๆ ครอบคลุมลักษณะเป็นไปตามหลักเกณฑ์ต่อไปนี้ (สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย 2530 : 3-4)

(1) มหาวิทยาลัย

(ก) ดำเนินการให้การศึกษาในด้านวิชาการ และวิชาชีพชั้นสูง หลายสาขา หรือ หลายกลุ่มสาขาวิชา

(ข) ดำเนินการให้การศึกษาเพื่อให้ประกาศนียบัตร อนุปริญญา ปริญญาทุกชั้น และประกาศนียบัตรบัณฑิต

(ค) มีภารกิจด้านการสอนการผลิตบัณฑิต การวิจัย การให้บริการวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

(2) สถาบัน

(ก) ดำเนินการให้การศึกษาในด้านวิชาการ และวิชาชีพชั้นสูง ในบางสาขาวิชา

(ข) ดำเนินการให้การศึกษาเพื่อให้ประกาศนียบัตร อนุปริญญา ปริญญาทุกชั้น และประกาศนียบัตรบัณฑิต

(ค) มีภารกิจด้านการสอนการผลิตบัณฑิต การวิจัย การให้บริการวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

(3) วิทยาลัย

(ก) คาเนนการให้การศึกษาในด้านวิชาการ และวิชาชีพชั้นสูง
ในบางสาขาวิชา

(ข) คาเนนการให้การศึกษาเพื่อให้ประกาศนียบัตร อนุปริญญา
ปริญญาที่ไม่สูงกว่าปริญญาตรี และประกาศนียบัตรบัณฑิต

(ค) มีภารกิจด้านการสอนและการผลิตบัณฑิต และอาจกระทำ
ภารกิจเกี่ยวกับวิจัย หรือการให้บริการทางวิชาการแก่สังคม หรือการทํานุบำรุง
ศิลปวัฒนธรรมของชาติด้วยก็ได้

และในปี พ.ศ. 2527 ได้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงประเภทสถาบันจาก
วิทยาลัยเอกชนมาเป็นมหาวิทยาลัยเอกชน ดังนี้

1. วิทยาลัยพายัพ เปลี่ยนประเภทเป็นมหาวิทยาลัยพายัพ โดยได้รับ
ใบอนุญาตเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2527 นับเป็นมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งแรก
ของประเทศไทย

2. วิทยาลัยกรุงเทพ เปลี่ยนประเภทเป็นมหาวิทยาลัยกรุงเทพ โดย
ได้รับใบอนุญาตเมื่อวันที่ 24 ตุลาคม 2527

3. วิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ เปลี่ยนประเภทเป็นมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
โดยได้รับใบอนุญาตเมื่อวันที่ 24 ตุลาคม 2527

4. วิทยาลัยการค้า เปลี่ยนประเภทเป็นมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
โดยได้รับใบอนุญาตเมื่อวันที่ 24 ตุลาคม 2527

5. วิทยาลัยเทคนิคสยาม เปลี่ยนประเภทเป็นมหาวิทยาลัยสยาม
โดยได้รับใบอนุญาตเมื่อวันที่ 5 กันยายน 2529

6. วิทยาลัยศรีปทุม เปลี่ยนประเภทเป็นมหาวิทยาลัยศรีปทุม โดยได้
รับใบอนุญาตเมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน 2530

7. วิทยาลัยรังสิต เปลี่ยนประเภทเป็นมหาวิทยาลัยรังสิต โดยได้รับ
ใบอนุญาตเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2533

8. วิทยาลัยอัสสัมชัญบริหารธุรกิจ เปลี่ยนประเภทเป็นมหาวิทยาลัย
อัสสัมชัญ โดยได้รับใบอนุญาตเมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2533

การตราพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2522 แสดงว่า
รัฐได้มีนโยบายในการสนับสนุนสถาบันอุดมศึกษาเอกชนกว้างขวางขึ้น ดังนั้น จึง
มีเอกชนสนใจลงทุนเกี่ยวกับการศึกษาระดับนี้มากขึ้น พร้อมทั้งมีแนวโน้มที่จะ
เปลี่ยนประเภทเป็นมหาวิทยาลัยเพิ่มขึ้นอีกด้วย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องแบบการเรียน
ของนักศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ สรุปได้ว่า นักศึกษามีลักษณะการ
เรียนที่แตกต่างกันไปโดยมีสาเหตุจากตัวแปรทางด้าน เพศ ระดับชั้นปี สาขาวิชา
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและปัญหาส่วนตัวอื่น ๆ ทำให้นักศึกษามีแบบการเรียนที่
แตกต่างกัน ซึ่งอาจารย์ผู้สอนควรให้ความสนใจ และทราบถึงแบบการเรียนที่
นักศึกษาชอบ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนจัดการศึกษา และการเรียนการสอน
สอนอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยเฉพาะสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่รัฐมีนโยบาย
ในการสนับสนุน ยกกระตือรือร้นการจัดการศึกษาให้สูงขึ้น สนับสนุนให้มีการพัฒนา
มาตรฐานทางการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น ดังนั้น การศึกษาวิจัยเรื่องแบบ
การเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชน จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจ เพื่อนำผลที่ได้
จากการวิจัยครั้งนี้เป็นข้อมูลในการวางแผนจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยเอกชน
อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป